

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální patologie a sociologie

**Zvláštnosti komunikace v Poslanecké sněmovně
Parlamentu České republiky**

Bakalářská práce

Autor: Lenka Bezchlebová
Studijní program: B 7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální komunikace ve státní správě
Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal, PhD

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Lenka Bezchlebová

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální komunikace ve státní správě

Název závěrečné práce: **Zvláštnosti komunikace v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky**
Název závěrečné práce AJ: The Specialities of Communication in the Chamber of Deputies in the Parliament of the Czech Republic

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce popisuje problematiku a zvláštnosti komunikace poslanců při zasedáních Poslanecké sněmovny. Analyzuje verbální a neverbální komunikaci poslanců a začleňuje ji do rámce kultury jednání PS ČR. Teoretická část čerpá z dostupné odborné literatury, z materiálů archivu a ze stenoprotokolů Poslanecké sněmovny. Součástí práce je kvantitativní empirické šetření formou dotazníků.

Garantující pracoviště: Katedra sociální patologie a sociologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal, PhD

Konzultant:

Oponent: Ing. Eva Šimková, PhD

Datum zadání závěrečné práce: 2. 2. 2012

Datum odevzdání závěrečné práce: 15. 12. 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce PhDr. Josefa Kasala, PhD samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 9. 12. 2014

Lenka Bezchlebová

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Josefu Kasalovi, PhD za odborné a cenné rady, za velkou shovívavost a trpělivost, a v neposlední řadě své dceři Lucii a Pavlu Kosinovi za psychickou podporu, pomoc a obětavost.

Anotace

BEZCHLEBOVÁ, Lenka. *Zvláštnosti komunikace v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2014. 66 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problematikou a zvláštnostmi komunikace poslanců v Poslanecké sněmovně při zasedáních Poslanecké sněmovny. Práce je členěna na dvě základní části. První část je zaměřena na pojmy komunikace a rozdělení komunikace. Analyzuje verbální a neverbální komunikaci poslanců, rozebírá konkrétní problémy v komunikaci poslanců, jako jsou obstrukce, invektivy, nezvládnutí emocí apod. Poodhaluje také komunikační manévrování, mezi které patří dvojsmyslnosti, nedokončování vět, odmlčení se, naznačování (narážky), někdy i užití rčení, metafor atd. Také hodnotí paralingvistické charakteristiky řeči některých poslanců jako jsou například: hlasitost, intonace, rychlost řeči a členění řeči (tzv. frázování). První část čerpá z dostupné odborné literatury, z materiálů archivu a ze stenoprotokolů Poslanecké sněmovny.

Druhá část je zaměřena na vlastní výzkumné šetření, které mapuje konkrétní problémy v komunikaci poslanců. Cílem práce je zjistit, zda se vnímání kvality a úrovně komunikace poslanců za poslední 3 roky vstupem nových politických stran po volbách v roce 2010 zlepšilo, či naopak, a zda se liší názor na komunikaci poslanců mezi poslanci a veřejností. Výzkumné šetření je provedeno kvantitativním empirickým šetřením formou dotazníků dvojího druhu pro poslance a pro zaměstnance Kanceláře Poslanecké sněmovny a veřejnost.

Klíčová slova

Invektivy, komunikace verbální a neverbální, obstrukce, poslanec, Poslanecká sněmovna

Annotation

BEZCHLEBOVÁ, Lenka. *The Specialities of Communication in the Chamber of Deputies in the Parliament of the Czech Republic*. Hradec Králové: Pedagogical Faculty, University of Hradec Králové, 2014. 66 pp. Bachelor Degree Thesis.

The Bachelor thesis deals with the communication problems and peculiarities of the deputies of the Chamber of Deputies at the meetings of the Chamber of Deputies. The work is divided into two main parts. The first part focuses on the concepts of communication and its division. It analyzes verbal and non-verbal deputies' communication; it discusses concrete problems in the deputies' communication such as obstructions, invectives, uncontrolled emotions, etc. It also reveals communicational manoeuvring, which includes equivocations, unfinished sentences, breaking off, hinting (innuendos), sometimes even using idioms, metaphors, etc. It also assesses paralinguistic characteristics of speech of some deputies such as loudness, intonation, pace of speech, and speech articulation (i.e. phrasing). The theoretical part draws from available literature, archive materials, and stenographical protocols of the Chamber of Deputies.

The second part focuses on the research itself which maps concrete deputies' communication problems. The aim of the thesis is to discover whether the perception of the quality and standard of the deputies' communication has improved in the last 3 years by the entry of the new political parties after the elections in 2010 or not and also, whether there is a difference between public and deputies' opinion on the deputies' communication. The research is conducted as a quantitative empirical research in the form of two types of questionnaires- those given to the deputies and those given to the employees of the Office of the Chamber of Deputies and to the public.

Key words

Deputy, invectives, obstructions, the Chamber of Deputies, verbal and non-verbal communication

Obsah

Úvod.....	9
1 Komunikace	12
1.1 Pojem komunikace.....	12
1.2 Úspěšná komunikace	13
2 Subjekty a proces komunikace.....	15
2.1 Subjekty komunikace.....	15
2.2 Proces komunikace	16
3 Roviny komunikace	17
3.1 Obsahová rovina	17
3.2 Vztahová rovina.....	18
4 Rozdělení komunikace	21
4.1 Verbální komunikace.....	21
4.1.1 Jazyk.....	22
4.1.2 Mluva	22
4.1.3 Řeč.....	22
4.2 Neverbální komunikace	23
5 Funkce komunikování.....	27
5.1 Funkce informativní.....	27
5.2 Funkce instruktážní.....	28
5.3 Funkce persuzivní čili přesvědčovací	29
5.4 Funkce zábavní	30
6 Zvláštnosti komunikace v Poslanecké sněmovně.....	32
6.1 Obstrukce	32
6.2 Invektivy	34
6.3 Komunikační manévrování.....	35
6.4 Diskvalifikování a znevažování.....	35
6.5 Používání přísloví a přirovnání.....	36
6.6 Záměna jmen poslanců	37
6.7 Faktické poznámky	37

7	Politická řeč.....	40
7.1	Paralingvistické charakteristiky řeči poslanců.....	41
8	Úroveň komunikace v PS – dotazníkové šetření.....	43
8.1	Výzkumné otázky a způsob provedení průzkumu.....	44
8.2	Výsledky šetření	45
8.3	Diskuze – vyhodnocení výzkumných otázek.....	56
	Závěr.....	58
	Seznam použité literatury.....	61
	Seznam dalších pramenů.....	63
	Seznam příloh.....	66

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Zvláštnosti komunikace v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky nejenom z důvodu, že jsem v Kanceláři Poslanecké sněmovny zaměstnaná již 19 let, ale také z důvodu, že si myslím, že právě mluvený projev a komunikace poslanců v Poslanecké sněmovně ovlivňuje postoj nás voličů, zdali jim dáme náš hlas při volbách, či nikoliv a také protože politika ovlivňuje každého z nás. Přestože se někteří lidé nezajímají o politiku a neúčastní se voleb, měli by si uvědomit, že poslanci prosazují a schvalují zákony, které ovlivňují život nás všech, tedy i těch, kteří k volbám nepřijdou. Parlament je místem, kde se přijímají zásadní rozhodnutí státu, je místem, kde se někdy velmi vášnivě a plamenně o těchto důležitých zákonech, normách, mezinárodních smlouvách a jiných náležitostech diskutuje. Je místem, kde se námi zvolení poslanci scházejí, kde veřejně diskutují, komunikují, navzájem si oponují a svým hlasováním rozhodují za nás. Komunikace poslancům umožňuje, aby o všech záležitostech veřejného zájmu mohli nejenom diskutovat, ale aby mohli účinně argumentovat proti stanoviskům svých oponentů.

Poslanecká sněmovna je vlastně oficiálním jevištěm pro všechny politické diskuse, které hýbou společností. Je územím, kde se rozebírají zásadní problémy a záležitosti našeho státu před očima veřejnosti. Komunikace a diskuse se odehrávají většinou v protikladu projevů vládních a opozičních stran za účelem získat odpovídající odezvy ve veřejném mínění. Jde často o prosazování vlastních rozhodnutí a o kritiku protinávrhů druhých. Proslovy poslanců jsou určeny převážně pro veřejnost, protože ovlivňují veřejné mínění. Sněmovní komunikace v Poslanecké sněmovně má jednoznačný účel ke svobodné výměně názorů, k přijímání zásadních politických rozhodnutí a slouží k odůvodňování politických rozhodnutí veřejně, aby se občané mohli seznámit s politickými postoji poslanců i členů vlády co nejúčinněji a nejefektivněji. Protože pokud chce politik prosadit svůj politický program a získat tak podporu voličů, musí se snažit své záměry a rozhodnutí podávat ve světle korektnosti a prospěšnosti pro celek.

Získat si náklonnost a sympatie voličské veřejnosti je v současné době velmi důležité. Posílení a zlepšení komunikačních schopností a dovedností poslanců je proto velmi žádoucí, protože jak uvádí Nakonečný (2009, str. 318): „*Komunikaci*

a komunikačním schopnostem jedinců se přisuzuje v sociálních interakcích značný význam, „neschopnost komunikace“ může být příčinou ztroskotání politiků, jelikož pro ně jsou komunikativní dovednosti předpokladem jejich profesního úspěchu.“

Umění správné a dobré komunikace není samozřejmost, proto bychom měli všichni, ale především poslanci, své komunikační dovednosti neustále zlepšovat. Schopnost efektivně komunikovat je veliký dar, a proto by všichni politici měli své komunikační schopnosti neustále rozvíjet a vylepšovat, protože vliv mluveného projevu nelze podceňovat. Bohužel někteří z poslanců postrádají dostatečnou sebedůvěru k úspěšné komunikaci, a proto by měli navštěvovat speciální kurzy u specializovaných agentur, které je zdokonalí v komunikačních dovednostech, aby se dobře zhostili role úspěšného politika.

Nejenom poslanci, ale každý člověk využívá možnosti, aby své sdělení, informace a myšlenky sdělil ve vhodném okamžiku a na správném místě. Podstatné je vyjádřit sdělované informace vhodně, přesně, jednoznačně, korektně, správně a jasně tak, aby je lidé, kterým jsou určeny, přijali. Proto je třeba veškeré sdělení vyjádřit jasně, výstižně a komplexně.

Při každé komunikaci jde o to sdělit někomu nějakou myšlenku, vyjádřit svůj názor, případně přesvědčit při komunikaci svého partnera o správnosti vlastních názorů a postojů. Ne jinak je tomu při komunikaci poslanců při jednáních v Poslanecké sněmovně (PS). Ať se již jedná o schůze Poslanecké sněmovny nebo o jednání výborů, podvýborů, stálých komisí či stálých delegací. Vždy jde o snahu poslanců prosadit se vlastním názorem, návrhem, myšlenkou či ideou. K tomu, aby se poslanci prosadili a mohli vyjádřit jakoukoli myšlenku, by měli disponovat dostatečnou slovní zásobou, neboť efektivněji dokáže komunikovat ten, kdo je sečtělý, a má tudíž bohatou slovní zásobu, kterou poté umí optimálně využívat.

K dobrému řečníkovi patří nepochybně praxe a zkušenost. Pouze málokterý člověk je rozeným řečníkem, který je schopen zaujmout své publikum svým rétorickým umem. Dobrý řečník by měl být ochoten učit se ze zkušeností, jež nabyl svou praxí (Wieke, 2005). Bohužel se najdou i poslanci, kteří bojují s formulací sebedjednodušší myšlenky, neustále se opakují a jejich výroky jsou mnohdy nesrozumitelné. Co se tedy většiny poslanců týká, domnívám se, že by bylo zapotřebí projevy v Poslanecké sněmovně vylepšovat, trénovat pomalou mluvu, obohacovat slovní zásobu, dynamiku projevu, frázování i gesta a především zaměřit se na obsah

sdělení. Zdokonalovat by se měli buď ve specializovaných agenturách zaměřených na mluvený projev, navštěvovat kurzy nebo samostudiem. Díky tomu by mohla popularita politiků, potažmo Parlamentu, ať se již jedná o Senát, či právě Poslaneckou sněmovnu, vzrůst a nebyla by hodnocena tak jako nyní.

Pokud se ale najdou poslanci, kteří ovládají efektivní komunikaci, sympaticky vystupují, mají k dispozici širokou slovní zásobu a dokáží s ní dovedně zacházet, a navíc k tomu všemu ještě dobře vypadají, snadněji získávají hlasy voličů. Protože hlasy dostává ten, kdo s úsměvem a formálně bezchybně ovládne svým projevem posluchače, než ten, který zápasí s každým slovem a neumí se vyjádřit.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit, zda se vnímání kvality a úrovně komunikace po volbách v roce 2010 vstupem nových politických stran zlepšilo či naopak a zda se liší názor na komunikaci poslanců mezi poslanci a veřejností. Tento cíl jsem si vytyčila z důvodu změn v politických řadách po volbách v roce 2010, kdy byly do Poslanecké sněmovny zvoleny dva nové politické subjekty TOP 09 a Starostové a Věci Veřejné.

1 Komunikace

1.1 Pojem komunikace

Nejprve k pojmu komunikace; jak uvádí Vybíral (2000, str. 17) slovníky v dnešní době definují komunikaci např. jako „proudění informací z jednoho bodu (ze zdroje) k druhému bodu (k příjemci), jako přenos nebo vytváření znalostí“, ale *communicatio* znamenalo původně „vespolné účastnění“ a *communico* „činit něco společným, společně něco sdílet“. Výraz komunikace pochází z latiny, a to z lat. *communicare* „činit něco společným, společně něco sdílet“.

V *Sociologickém slovníku* (Jandourek, 2001, str. 126) je pojem komunikace vysvětlen jako proces předávání informací, jako přenos informace mezi lidmi, při kterém je sdělení předáváno od adresanta k adresátovi. Komunikace znamená nejen přenos informace, ale také výměnu emocionálního obsahu např. pomocí neverbálních náznaků. Teprve znalost tohoto obsahu umožňuje pochopení vlastního smyslu informace. Podle *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost* je komunikace definována jako sdělování či výměna informací (2005, str. 141).

Andragogický slovník (Průcha, Veteška, 2012, str. 151) definuje pojem komunikace jako obecný termín označující vysílání a přijímání informací různého druhu u všech živých organismů (zvuky, řeč, gesta, mimika, čichové, hmatové, chemické informace aj.). V užším smyslu se komunikací míní sdělování významů mezi lidmi pomocí jazyka (verbální komunikace) nebo prostřednictvím nejazykových prostředků (neverbální komunikace pomocí gest, mimiky, pohybů těla, obrazů, schémat, hudby, hmotných artefaktů aj.). Zkoumání lidské komunikace je velmi rozvinuté a zaměřuje se na objasňování parametrů, které se týkají nejen obsahu a forem komunikace, ale také na její efekty (důvěryhodnost komunikátora, přesvědčování a manipulace lidí pomocí komunikace aj.).

Podle Janouška (2007, str. 50) je komunikace komplexním jevem, zahrnujícím psychické, jazykové a sociální, případně i další komponenty. Podle Cejpka (2005, str. 73) má přímá komunikace mezi lidmi své jedinečné a nenahraditelné rysy. Je to setkání a konfrontace dvou živých bytostí, dvou „vnitřních prostředí“, dvou jedinečných nezaměnitelných osobnostních fondů. Při přímé komunikaci spolu lidé komunikují nejenom slovy a větami, ale z velké části

komunikují mimikou, pantomimikou, gestikulací apod. Do této přímé sociální komunikace však také prostupují a velmi ji ovlivňují i emocionální prvky jako jsou sympatie či antipatie, přátelství, nenávisť, opovržení apod. Při komunikaci působí na posluchače i zabarvení hlasu, intonace, způsob vyřčeného a dokonce i prostředí, ve kterém dochází ke komunikaci.

Sloučením výše uvedených definic bychom tedy mohli konstatovat, že komunikace by se dala interpretovat jako přenos určitých informací od určitého jedince nebo skupiny k jiným příjemcům. Komunikace je nezbytným základem všech sociálních interakcí. A navíc v bezprostřední komunikaci hrají kromě jazyka významnou roli i neverbální náznaky, které účastníci používají k interpretaci toho, co druzí říkají a dělají.

1.2 Úspěšná komunikace

Rozdíly mezi úspěšnou (efektní) a neúspěšnou (neefektivní) komunikací můžeme vidět všude kolem sebe. Jak uvádí DeVito (2001, str. 15) jsou to rozdíly mezi sebejistým a rozpačitým řečníkem, řečníkem, který postrádá důvěryhodnost a přesvědčivost, a řečníkem, kterému posluchači věří a rozumějí mu. V čem tedy spočívá úspěšná komunikace, co musí znát, vědět a umět každý člověk, nejenom poslanec, či jiný politik, aby uměl výborně komunikovat? Podle Taylorové a Lesterové (2009, str. 9) úspěšně umí komunikovat ten, kdo dobře zná svá témata, své silné i slabé stránky, ovládá vhodné výrazy, které může použít a také zná a umí položit nejúčinnější otázky, zároveň však na vyřčené otázky musí znát správné odpovědi. Úspěšný řečník má mít patřičnou sebeúctu a sebedůvěru, dostatek rozhodnosti, entuziasmu a zápalu. Měl by disponovat jasným a zvučným hlasem a při projevu by měl zaujmout správné držení těla. Pokud bychom tedy měli definici Taylorové a Lesterové (2009) převést na poslance, dalo by se říci, že pokud chce poslanec svým vystoupením zaujmout nejen ostatní poslance v jednacím sále, ale také oslovit nás voliče, měl by vědět, jaké použít výrazy a sdělení, se kterými se posluchači mohou ztotožnit, měl by dodat posluchačům pocit klidu a jistoty, a také by se měl umět vcítit do nálady posluchačů.

Podmínkou dokonalé a úspěšné komunikace je perfektní zvládnání techniky mluveného projevu. Dokonalý řečník by měl zvládat přesnou a pečlivou výslovnost, čili artikulaci, také by měl při svém projevu či vystoupení dodržovat pravidla

spisovné výslovnosti a měl by ovládat spisovný jazyk. „*Užívání spisovného jazyka je vizitkou jazykové kultury řečníka, jeho úcty k posluchačům*“ (Šmajsová Buchtová, 2010, str. 61). Aby byl řečníkův projev dostatečně srozumitelný a kultivovaný, měl by správně vyslovovat veškeré hlásky i samohlásky, měl by užívat správně větný přízvuk a do souvislého projevu, z důvodu lepšího porozumění, by měl vhodně začlenit pomlky a pauzy.

Chce-li řečník, a tím pádem i politik, přednést efektní a kultivovaný projev, nestačí ovládat jen zručnost řeči, ale musí se také zaměřit na zvukové změny frekvence mluveného projevu, ať je to frázování, větný přízvuk či intonace, jak uvádí Šmajsová Buchtová (2010, str. 71). Podle Šmajsové Buchtové (2010, str. 71) správné frázování zpřehledňuje veřejnou promluvu a umožňuje porozumění obsahu řeči, protože nevhodné členění řeči může ovlivnit smysl věty i celý kontext sdělení. Proto by tedy řečník, potažmo poslanec, měl při svém projevu každou nádechovou pauzu krýt s pauzou významovou, protože posluchač, který text nezná, vnímá každou zaslechnutou pauzu jako významovou.

Podle Šmajsové Buchtové (2010, str. 75) intonací vyjadřuje řečník svůj emocionální postoj ke sdělené myšlence. Vyšší tóny intonace převážně doprovázejí emotivní komunikaci, kdy řečník hovoří v citovém rozrušení či rozčilení, naopak nižší tóny pak doprovázejí vážnější sdělení, která jsou spojována se závažným obsahem řeči. Vhodně zvolená intonace vede k porozumění mluveného projevu a naopak nevhodně zvolená intonace může vést až k nepochopení projevu nebo k jednotvárnosti až nudnosti. Důležitost sdělení ve svém projevu může tak poslanec vyjádřit silou hlasu. Zvýšením hlasitosti či ztišením hlasu spolu se zrychlením či zpomalením tempa řeči může poslanec stupňovat či zeslabovat závažnost svého sdělení.

2 Subjekty a proces komunikace

2.1 Subjekty komunikace

Jak uvádí Mikuláščík (2003, str. 24) součástmi komunikačního procesu jsou tyto subjekty:

- **komunikátor** – to je ten, kdo vysílá nějakou zprávu – je to osoba, od níž sdělení vychází, je to ten, kdo vyslovuje nějakou myšlenku, ideu, či svůj názor
- **komunikant** – to je ten, kdo přijímá vyslanou zprávu, přijímá nějakou myšlenku, či názor, naslouchá komunikátorovi
- **komuniké** – je vyslaná zpráva jako myšlenka nebo pocit, který jeden člověk sděluje druhému; vyslaná zpráva má podobu verbálních a neverbálních symbolů, je to vlastně obsah sdělení; v komuniké se objevují nejen myšlenky, názory, záměry, fakta, představy, postoje, ale také fráze, klišé, emoce, obavy
- **komunikační kanál** – je cesta, kterou je nějaká informace posílána, dochází k předávání informací mezi komunikátorem a komunikantem.

V Poslanecké sněmovně je komunikátor poslanec, který hovoří k ostatním poslancům buď jako předsedající (jedná se o předsedu, či místopředsedy), který řídí průběh schůze, nebo jako řečník u řečnického pultu (jedná se o jednotlivé poslance či ministry). Komunikátor je zdrojem informace, který zprávu zakóduje do systému srozumitelných symbolů, např. jazyka. Komunikanti, v případě Poslanecké sněmovny to jsou nevystupující poslanci a ministři, kteří naslouchají mluvenému projevu řečníka, přijímají a dekodují sdělení.

Jak již bylo uvedeno, pojem komuniké je obsahem sdělení. Jedná se o novou informaci, která může být jak verbální (vyjádřena slovy), tak neverbální (gesta, mimika atd.). V Poslanecké sněmovně je to předložený návrh zákona, usnesení, smlouvy, zprávy, informace – jsou to veškeré dokumenty, které poslanci projednávají na schůzích Sněmovny nebo ve výborech či podvýborech.

Podle DeVita (2001, str. 26) komunikačním kanálem nazýváme médium, jehož pomocí se přenáší sdělení. Jak uvádí Mikuláščík (2003, str. 27) při komunikaci tváří tvář (face to face) jsou hlavním kanálem zvuky, pohledy a pohyby těla. Mohou

to být také dotyky v podobě stisku ruky, příjemně vonící parfém, vkusné oblečení a příjemný hlas, které tak působí na čtyři smysly zároveň. Jednání Poslanecké sněmovny se přenáší televizními kamerami vnitřním televizním okruhem do kanceláří poslanců a zaměstnanců a přímým přenosem do televize na kanál Čt 24. Jednání Poslanecké sněmovny mohou také sledovat návštěvníci z řad veřejnosti na galerii pro hosty, nebo rovněž akreditovaní novináři na novinářské galerii. Komunikace většinou probíhá prostřednictvím více kanálů použitých souběžně. „*Při konverzaci probíhající mezi lidmi hovoříme a nasloucháme (hlasový kanál), ale také gestikulujeme a zrakem vnímáme gestikulaci druhého (zrakový kanál). Současně také vysíláme a vnímáme pachové signály (čichový kanál) a často se vzájemně dotýkáme, což je rovněž komunikace (hmatový kanál)*“ (DeVito J., 2001, s. 26). Při jednáních Sněmovny se převážně jedná o hlasový a zrakový kanál. Poslanci-komunikanti nejen naslouchají intonaci mluveného projevu, ale také zrakem vnímají gestikulaci a pohyb těla poslance-komunikátora.

2.2 Proces komunikace

Proces komunikace má 7 fází: je to obsah sdělení, zakódování (zformulování myšlenky), vyjádření, přenos, příjem, dekodování a akce (komunikací vyvolaný účinek). Nakonečný (2009, str. 289-290) definuje základní strukturu komunikace takto: „*Komunikátor kóduje své sdělení, např. ve verbálních znacích (mluví), vyjadřuje určitý obsah (komuniké), a používá určitého média (například mluví přímo ke komunikantovi nebo mu telefonuje). Komunikant dekóduje přijaté sdělení, které oba, komunikátor i komunikant, interpretují jako význam použitých znaků, přičemž, šlo-li například o verbální sdělení, oba používají svou slovní zásobu a pravidla společně užívaného jazyka (například češtiny).*“

3 Roviny komunikace

Komunikace je záludná v tom, že najednou probíhá na mnoha úrovních, což značně ztěžuje jak porozumění, tak domluvení se. Když s někým komunikujeme, jsme zahlceni ohromným takřka neohrazeným množstvím sdělení, podnětů a informací. Sdělením nás dotyčný informuje o tom, co říká, jak se tváří, jak stojí, kam se dívá, jak reaguje na to, co říkáme my... a z toho všeho si vybereme jenom několik důležitých informací, jelikož v lidských silách není možnost sledovat všechno. Všechna tato sdělení, která se v komunikaci vyskytují současně, lze rozčlenit do několika rovin. Watzlawick (1999, str. 46) rozlišuje v komunikaci obsahovou rovinu a vztahovou rovinu.

3.1 Obsahová rovina

Obsahová nebo také věcná rovina zahrnuje to, co sdělujeme, co chceme říci – tudíž informace, jedná se o věcnou informovanost. Informace se mohou týkat čehokoliv, co lze vyjádřit, a to bez ohledu na to, zda jsou informace pravdivé či nepravdivé, zda jsou korektní či nikoliv a zda jsou jasné nebo nesrozumitelné. Věcné informace můžeme předat druhým jakýmkoliv kodifikovaným systémem znaků (slovy či pojmy, ale také morseovkou, prstovými znaky apod.). Podle Vybírala (2000, str. 39) je komunikace o obsazích prvořadě zaměřena na přenos věcných informací. Tyto informace naplňují především funkci informativní a částečně instruktážní, jejichž hlavním účelem není utvářet vztah mezi komunikujícími. Věcná komunikace je digitální, tj. relativně přesná a nejčastěji je verbální.

Obsahovou rovinu ve Sněmovně nacházíme např. při instrukci předsedy volební komise o způsobu hlasování poslanců o navržených kandidátech v bodu Návrh na volbu předsedy Poslanecké sněmovny ze dne 24. června 2010¹⁾:

Poslanec Jan Vidím: *Vážená paní předsedající, vládo, paní a pánové, volební komise na své druhé schůzi dnešního dne projednala předložené návrhy a přijala své usnesení číslo 4. Nyní vás seznámím s navrženými kandidáty na předsedu Poslanecké sněmovny a poprosím je, aby povstali. Paní Miroslava Němcová. Pan Lubomír Zaorálek.* (Oba jmenovaní vstávají. Ojedinehlý potlesk.)

Podle zákona 95/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, se předseda Poslanecké sněmovny volí většinovým způsobem a tajným hlasováním. Volba probíhá nejvýše ve dvou kolech.

Než přistoupíme k samotné volbě, dovoluji mi několik slov k organizaci onoho volebního aktu prvního kola první volby. Volební komise připravila 200 hlasovacích listů, které jsou

opatřeny otiskem razítka Poslanecké sněmovny a textem Tajná volba. Dále pak na nich jsou parafy dvou ověřovatelů volební komise.

Na hlasovacím lístku jsou kandidáti uváděni v abecedním pořadí a každý je označen pořadovým číslem. Hlasovací lístky se vydávají v prostorách Státních aktů. Na levé straně místnosti Státních aktů je prostor určený pro poslance, jejichž přijetí začíná písmenem A a končí písmenem K jako Karel včetně. Na pravé straně místnosti je pak prostor určený pro výdej hlasovacích lístků pro poslance, kteří začínají písmenem L a končí písmenem Z.

Na těchto dvou místech poslanec obdrží od pracovníků Kanceláře Poslanecké sněmovny jeden hlasovací lístek. Poté pokračuje do druhé části prostoru Státních aktů, kde je umístěno osm zástěn pro úpravu hlasovacích lístků a dvě zapečetěné volební urny.

K platnosti hlasovacích lístků a jejich úpravě. Velmi pěkně prosím, věnujte tomuto maximální pozornost. Platné totiž jsou pouze takové hlasovací lístky, které jsou upraveny buď tak, že souhlas s kandidátem je projevem zakroužkováním pořadového čísla před jménem jednoho z kandidátů a druhé pořadové číslo před druhým kandidátem je přeškrtnuto velkým písmenem X. Nebo je také platný hlasovací lístek pokud je pořadové číslo u obou kandidátů přeškrtnuto velkým X. Jinak upravené hlasovací lístky jsou neplatné. Opět zdůrazňuji, prosím, každé pořadové číslo na hlasovacím lístku musí být opatřeno symbolem buď kroužku, nebo písmene X. Jinak vzor platných hlasovacích lístků bude u výdeje hlasovacích lístků, čili tam se ještě můžete podívat, jak přesně vypadá platný hlasovací lístek.

V prvním kole je předsedou Poslanecké sněmovny zvolen ten z kandidátů, který získá nadpoloviční většinu přítomných poslanců. Pokud žádný z kandidátů nadpoloviční většinu přítomných poslanců nezíská, koná se druhé kolo volby. Do druhého kola pak postupují dva kandidáti, kteří získali v prvním kole nejvyšší počet hlasů. Pokud ani ve druhém kole nebyl zvolen žádný z kandidátů, koná se podle článku III bod 18 volebního řádu Poslanecké sněmovny, který tvoří přílohu k zákonu o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, nejpozději do deseti dnů prvé kolo druhé volby s novými kandidáty, které předkládají poslanecké kluby volební komisi nejpozději 24 hodin přede dnem volby.

3.2 Vztahová rovina

Vybíral (2000, str. 39) uvádí, že komunikace o vztahových aspektech je vzájemným sdělováním si zpráv typu „takto vidím sebe/tebe/nás dva“. Vztahová rovina tedy určuje povahu vztahu mezi účastníky komunikace čili definování vztahu jedinců a význam informace v kontextu tohoto vztahu. Vztahová rovina komunikace nám také naznačuje, jakou si činíme představu o vztahu k příjemci zprávy. Vztahová komunikace bývá označována za analogovou, tj. obrazovou a probíhá v analogiích či podobnostvích. Vztahovou komunikací dáváme druhým najevo, jak se k nim vztahujeme jako k lidem a jejím prostřednictvím naznačujeme, do jakého postavení se vůči druhým stavíme. Vztahová rovina nám také ukazuje, jak je co řečeno, jakým tónem a co je vyřčeno, z čehož vyplývá, že zapojuje do komunikačního procesu emoce. Emoční hladina, vnímání protistrany, jejího chování ve vztahu k tématu a k vlastní osobě, je velmi citlivá oblast. Proto velmi ovlivňuje vztahy mezi lidmi a ochotu k další komunikaci a dochází při ní k mnoha nedorozuměním. Ve vztahové rovině komunikace vznikají nedorozumění a komunikační bariéry, které brání

vzájemné domluvě a pochopení. Mezi časté problémy při komunikaci patří nenaslouchání druhým, problémy s argumentací, vyjádřením a prosazováním svého mínění, nedostatečná tolerance k odlišným názorům, chybějící ohleduplnost a slušné jednání.

Ve Sněmovně ke vztahové komunikaci dochází většinou při slovních přestřelkách koaličních a opozičních poslanců, a to především ve formě faktických poznámek. Během dvou minut určených k faktické poznámce poslanci vtipně glosují předřečníky nebo průběh jednání, vyměňují si bonmoty nebo se také vzájemně napadají.

Takovým příkladem byla například slovní přestřelka mezi poslancem Davidem Rathem, ministrem vnitra Ivanem Langerem a místopředsedou Lubomírem Zaorálkem dne 25. března 2009 při projednávání bodu: Informace předsedy vlády o působení Marka Dalíka, tedy jeho ovlivňování novinářů s cílem nezveřejňovat podezřelé a nestandardní postupy při vyšetřování možné trestné činnosti poslance Petra Wolfa²⁾:

Poslanec David Rath: *Dámy a pánové, tady by někdo měl být za to trestně stíhán. (Šum v řadách ODS.) Kdo to zadal tajným službám, a jestli to zadal zde přítomný ministr Langer, tak by se měl on především zodpovídat orgánům činným v trestním řízení! Za zneužívání tajných služeb v politickém boji. (Poznámka ministra Langer: Ano.) Ano, jste si toho vědom, pane ministře. (Poznámka ministra Langra: Naprosto.) Děkuji, že to přiznáváte, že jste si vědom své kriminální činnosti! (Projevy nesouhlasu z řad ODS. Hlas: Hod'te na něj síť.)*

Dámy a pánové, bohužel, toho jsme svědky, že Mirek Topolánek tady otevřel poměrně nebezpečnou Pandořinu skříňku. Pandořinu skříňku zneužívání tajných služeb. A toto by se skutečně do budoucna za prvé nemělo opakovat a celá tato věc by se měla vyšetřit, k jakým banalitám, bezvýznamnostem a politickým hrátkám používá současná vláda tajných služeb.

To není demokratická vláda. To je vláda, která nese jednoznačně rysy policejních manipulací, hrátek, zneužívání tajných služeb a pošlapávání základních principů demokracie. Proto je dobře, že včera už tato vláda přišla o důvěru Poslanecké sněmovny. Protože tato vláda nejen že škodí, ale ona je i velmi nebezpečná.

Děkuji za pozornost. (Potlesk z řad ČSSD.)

Místopředseda PSP Lubomír Zaorálek: *My se stále nacházíme v rozpravě k tomuto bodu. Další kdo se přihlásil do rozpravy, je ministr Ivan Langer.*

Ministr vnitra ČR Ivan Langer: *Ono by se dalo reagovat velmi jednoduše: Hod'te na toho blázna síť. (Potlesk a smích z řad ODS.)*

Místopředseda PSP Lubomír Zaorálek: (emotivně) *Pane ministře, já bych vás rád požádal, abyste nenapadal takovýmto naprosto nevhodným způsobem jednoho z poslanců Sněmovny. (Poslanci ODS buší do lavic, poslanci ČSSD vyjadřují podporu názoru předsedajícího. Vřava v sále.) Prosím o klid ve sněmovně. Já bych si přál, aby řečníci se chovali slušně ve sněmovně. (Výkřiky z řad ODS.) Mluvte, ale nenapadejte naprosto nepřijatelným způsobem řečníky. Můžete mluvit. (Potlesk z řad ČSSD.)*

Ministr vnitra ČR Ivan Langer: *Co jste dělal, pane předsedající, v uplynulých minutách! Kde jste byl, pane předsedající v minulých minutách!*

Místopředseda PSP Lubomír Zaorálek: *Pane ministře, jestli máte co říci, tak to řekněte, jestli chcete napadat kohokoli nebo mě, tak si sedněte raději. Opakuji, mluvte k věci, nebo si jděte sednout! (Poslanci ODS buší do lavic. Výkřiky z řad ODS. Potlesk z řad ČSSD.)*

Ministr vnitra ČR Ivan Langer: *Kde jste byl, pane předsedající, v uplynulých minutách, při projevu mého předřečníka. Jak jste dohlížel na dodržování slušnosti v tomto sále při projevu tohoto řečníka! Jak jste upozorňoval toho předřečníka, aby se držel tématu, aby neurážel své politické protivníky! Jak jste zvládal svoji funkci řídicího, pane předsedající. (Výkřiky z řad ODS.)*

Místopředseda PSP Lubomír Zaorálek: *Pane ministře, nenutěte mě, abych s vámi diskutoval. Naposledy vás žádám, abyste mluvil k předmětu, který je obsahem tohoto bodu. Váš předřečník k němu mluvil celou dobu. Byl bych rád, abyste se o to pokusil také vy. (Křičí:) Prosím o klid! Pane ministře, naposledy říkám, zkuste se držet tématu!*

Ministr vnitra ČR Ivan Langer: *Je vidět, že když oranžová s rudou splyne, vzniká z toho zvláštní způsob řízení schůze. (Bušení do lavic z řad ČSSD, projevy nesouhlasu, vřava v sále.) Nicméně znovu mohu říci, že by se na vystoupení mého předřečníka dalo reagovat slovy "hodte na toho blázna síť". Ale já to neudělám. Protože reakce na blázna, sprostáka, hlupáka... (Předsedající vypnul řečníkovi mikrofon.)*

Místopředseda PSP Lubomír Zaorálek: *Já bych byl rád, aby pan ministr se posadil do své lavice. Nebudu jako řídicí tady poslouchat urážky poslanců mezi sebou a z vašich úst je nechci slyšet! Pane ministře, žádám vás, abyste se posadil do své lavice! (Potlesk z řad ČSSD.) Přerušuji jednání Sněmovny na 15 minut.*

Nutno podotknout, že obě roviny se v komunikaci vyskytují současně. Zatímco ve věcné komunikaci vždy „něco říkáme“, ve vztahové dáváme „pouze“ najevo, jak se vůči druhým stavíme, a to může být často zcela neuvědomované. Vztahová složka komunikace je převažující, z čehož vyplývá, že vztahová rovina komunikace určuje rovinu obsahovou (Watzlawick, 1999).

4 Rozdělení komunikace

Rozlišujeme komunikaci verbální a neverbální podle toho, zda jsou v komunikaci použita slova či nikoliv. Slovní (verbální) i mimoslovní (neverbální) komunikace je ovlivněna prostředím, ve kterém člověk dlouhodobě žije, ale souvisí také se vzděláním a společenským statutem jedince (Šmajsová Buchtová, 2010, str. 181).

Pease (1997, str. 9) uvádí, že Albert Mehrabian (in Allan Pease, 1997, str. 9) zjistil, že verbální složka (slova a věty) tvoří pouhých 7 % obsahu sdělení, vokální složka (tón hlasu, modulace a další zvuky) tvoří 38 % obsahu sdělení a zbývajících 55 % obsahu sdělení je zprostředkováno neverbálními signály (gestikulace a mimika). Většina badatelů je zajedno v tom, že verbální složka komunikace přenáší zejména informace, kdežto neverbální část komunikace zprostředkovává mezilidské postoje a někdy je používána jako náhrada verbálních sdělení.

4.1 Verbální komunikace

Verbální komunikace je sdělování mluvením čili slovy. Vybíral (2000, str. 85) uvádí, že verbální (slovní) komunikací rozumíme dorozumívání se jedné, dvou a více osob pomocí slov (ve zvláštních případech i jinými znaky jazykového systému). Slovní komunikací rozumíme výběr, kombinování a produkci jazykových znaků, proces vzájemného sdělování, vnímání (percepce) a příjem (recepce) slovních sdělení a porozumění jim.

Kvalita verbální komunikace je podmíněna schopností určité osoby využívat slovní zásobu. Slovní zásoba se vytváří v průběhu celého života a závisí na sečtělosti každého jednotlivce. Slovní zásobu také ovlivňuje vzdělání, prostředí, ve kterém žijeme a v neposlední řadě i lidé, se kterými přicházíme do každodenního kontaktu. Bohatá slovní zásoba nám tak umožňuje vyjádřit co nejpřesněji naše myšlenky (Šmajsová Buchtová, 2010, str. 126).

Verbální komunikace je podle Nakonečného (2009, str. 290) především nástrojem sdělování abstraktních obrazů a je tedy úmyslná. Verbální komunikace má formu mluvené nebo psané řeči v užším smyslu – tedy formu jazyka. Mluvenou řeč umožňuje specificky lidská schopnost artikulace. Dorozumívání se prostřednictvím mluvené řeči umožňuje jazyk.

4.1.1 Jazyk

Jazyk lidem umožňuje komunikaci, je to prostředek dorozumění. V *Andragogickém slovníku* (Průcha, Veteška, 2012, str. 139) je jazyk definován jako systém znaků používaných pro komunikaci lidí. *Velký sociologický slovník* (str. 458) uvádí, že jazyk je nástrojem pozorování, reagování, sebevyjadřování, srovnávání, kategorizace, selekce. Je prostředkem akce a zároveň se jím přenášejí a formují ideje. Ve *Slovníku spisovné češtiny* (str. 118) je jazyk definován jako orgán řeči, soustava vyjadřovacích a sdělovacích (znakových) prostředků vlastní určitému společenství.

Podle de Saussura (in Janoušek, 2007, str. 11) je jazyk (la langue) sociální částí řeči, vnější vůči jedinci, jenž ho sám o sobě nemůže vytvářet ani modifikovat. Jazyk se neshoduje s řečí, jejíž je pouze určitou, třebaže nejdůležitější součástí. Jazyk je řeč mínus mluva. Jazykovými prostředky jsou slova a věty a obojí patří k sobě. Jazyk je podle Saussura (1996, str. 50) zásobnice, kterou praxí své mluvy členové téhož společenství naplňují, je to gramatický systém, který existuje v mozku každého jednotlivce.

4.1.2 Mluva

Mluva (la parole) je podle Saussura (1996, str. 50) individuálním aktem vůle a inteligence. Je to psychická část řeči, je vždy individuální a je pod kontrolou jedince. *Slovník spisovné češtiny* (str. 183) definuje mluvu jako schopnost mluvit nebo jako způsob mluvení.

4.1.3 Řeč

Řeč (le langage) je podle Saussura (in Janoušek, 2007, str. 11) nadřazena jazyku i mluvě, jelikož zahrnuje jak jazyk, tak mluvu. Řeč je různorodá, na rozdíl od jazyka, který je stejnorodý. Podle Křivohlavého (1988, str. 112) je řeč jednou z nejdůležitějších forem sociální komunikace, je to schopnost určitého společenství dorozumívát se navzájem určitým jazykem. *Slovník spisovné češtiny* (str. 372) pak definuje řeč jako schopnost vyjadřovat se a dorozumívát jazykem. Řeč by měla být plynulá a srozumitelná.

Výhodou verbální komunikace ústní je podle Vymětala (2008, str. 112) možnost okamžité zpětné vazby, pružnost komunikace a identifikace neverbálních i emočních signálů a prvků. Nevýhodou je pak náročnost na čas, vliv komunikačních šumů a bariér, určitá deformace ústního sdělení v případě komunikace

zprostředkované apod. Významným faktorem verbální komunikace jsou slova, která používáme. Volba vhodných slov výrazně ovlivňuje naše myšlení, jednání, pochopení druhých, ovlivňuje celkovou komunikační atmosféru včetně aktivních výsledků komunikace. Špatně volená slova brzdí komunikaci, demotivují, mohou být příčinou negativní a problémové komunikace a obav z deformovaného pochopení sdělení. Proto je velmi důležité při snaze o úspěšnou komunikaci každé slovo volit pečlivě a využívat pozitivní sílu slov.

V Poslanecké sněmovně samozřejmě dochází nejvíce k verbální komunikaci, kdy poslanci sdělují svá stanoviska, předkládají a odůvodňují své návrhy zákonů, pozměňovací návrhy či oponentní zprávy. Také neverbální komunikace má ve Sněmovně své zastoupení. Verbálně i neverbálně poslanci komunikují od řečnického pultu.

4.2 Neverbální komunikace

Podle Muchy (2009, str. 107) je neverbální komunikace, jako součást sociální interakce, výměna informací a významů prostřednictvím výrazu tváře, gest nebo pohybů těla. Neverbální komunikace také někdy bývá označována za řeč těla, jelikož se jedná o komunikaci beze slov. Vyjadřujeme se pohyby těla, našich svalů a našimi gesty. Touto „řečí těla“ člověk nechtěně a mimoděk dává na vědomí něco ze svých vnitřních pocitů, nezřídka i to, co by slovy vůbec sdělit nechtěl. Jednou z hlavních součástí neverbální komunikace je vyjádření pocitů výrazem tváře, který používáme proto, abychom zdůraznili nebo potlačili či obsahově rozšířili to, co říkáme slovy.

Jak uvádí DeVito (2001, str. 125) neverbální komunikace probíhá prostřednictvím způsobu držení těla a jeho pohybů, výrazů obličeje, pohledů a pohybů očí, změn vzdálenosti mezi komunikujícími, signálů ovládnutí prostoru, druhu oděvu a jeho barev, dotyků, rychlostí a hlasitostí řeči, a dokonce i způsobem jakým komunikující zachází s časem.

Podle Křivohlavého (1988, str. 134 a 135) neverbálně komunikujeme tónem hlasu a dalšími verbálními aspekty řeči, jako jsou hlasitost, výška nebo tón řeči, rychlost, plynulost a intonace, a také správná výslovnost a členění řeči. Jak uvádí Pease (2001, str. 14) řeč těla je stejně jako každá jiná řeč tvořena slovy, větami a interpunkcí. Každé gesto je jako jedno slovo a může nabývat různých významů. Významu slova často plně porozumí teprve tehdy, je-li zasazeno společně s ostatními

slovy do věty. Gesta se také vyskytují v celých větách a neustále vypovídají o pocitech a postojích svého nositele.

„*Neverbální komunikací rozumíme vše, co druhému člověku (publiku) říkáme a co se netýká obsahu slov.*“ (Šmajsová Buchtová, 2010, str. 181). Neverbální komunikace – řeč těla vypovídá o vzájemných vztazích mezi komunikujícími osobami. Paul Watzlawick, spoluautor komunikační teorie v psychoterapii, vyslovuje názor, že gesto nebo výraz nám často o vztahu druhých k nám řekne více než stovka slov (in Šmajsová Buchtová, 2010, str. 181). Nakonečný (2009, str. 290) uvádí, že neverbální komunikace je nástrojem sdělování situací, emocí a snah a velmi často je neúmyslná.

V *Andragogickém slovníku* (2012, str. 183) je neverbální komunikace definována jako: „Sdělování v meziosobním styku uskutečňované jinými prostředky než slovy jazyka. Jsou to zejména: tón a síla hlasu; gesta rukou; pohyby hlavy a jiných částí těla; výrazy tváře (mimika); pohledy očí; dotýkání (tělesný kontakt); zaujímání určité vzdálenosti k partnerovi komunikace, způsob oblečení aj.“

Neverbální komunikace tak zahrnuje širokou oblast toho, co signalizujeme beze slov či spolu se slovy jako doprovod slovní komunikace. Neverbálně komunikujeme také svým oblečením, zdobností, fyzickými a jinými aspekty vlastního zjevu. Především oblečení je to první, co je na člověku vidět dříve, než promluví. Podle Brauna (2009, str. 130) zanechá oblečení první dojem, protože nejdříve je řečník viděn až poté slyšen; oblečení by mělo zrcadlit to, co chce řečník vyjádřit. Z řečnickova zevnějšku usuzují posluchači na řečnickovo nitro, koncepci a věrohodnost. Podle Vybírala (2000, str. 65) lze oblečením signalizovat důležité zprávy nejen o statusu nebo příslušnosti k sociální skupině, ale i o sebevědomí, možnostech a moci.

Neverbální komunikace zahrnuje i pohyb těla nebo postoj a držení těla. Držení těla, gesta a mimika řečníka zprostředkovávají posluchačům řadu důležitých informací. Podle Allhoffových (2010, str. 23) jsou to nejistota, pocit nadřazenosti, netečnost, křečovitost, napětí, uvolněnost, neochota k rozhovoru, izolace, nedůvěra, rezervovanost, otevřenost, nečestnost, zainteresované naslouchání, předstíraná pozornost, nezájem a mnohé další.

V Poslanecké sněmovně můžeme podle držení těla a také podle chůze k řečnickému místu posuzovat osobnost řečníka. Vztyčeným postojem a vypjatým

hrudníkem ukazuje řečník své sebevědomí, naopak klátivá a nejistá chůze může ukazovat řečníka s pocitem malé sebedůvěry. Jde-li řečník k řečnickému místu příliš rychle, může být nervózní. Pokud chce řečník zaujmout své publikum, měl by zaujmout pohodlný a pevný postoj. Řečník by měl při svém projevu použít vhodné výrazové projevy jako úsměv, oční kontakt, vstřícná gesta rukou, přičemž může dosáhnout sympatie posluchačů vůči své osobě. Ve Sněmovně bohužel posluchači mluvenému projevu řečníka nevěnují zvýšenou pozornost, protože se mezi sebou baví, telefonují a povětšinou nesledují dění v jednacím sále. Zvláštním příkladem neverbální komunikace v Poslanecké sněmovně je pak bušení do lavic, tleskání nebo přihlašování se do rozpravy zvednutím ruky či gestikulací rukama do tvaru „T“, čímž se poslanci hlásí o slovo s řádnou nebo faktickou poznámkou. Také různou intonací hlasu, hlasitostí mluveného projevu a emocemi vkládanými do vystoupení poslanců se projevuje neverbální komunikace v jednacím sále.

Například při schůzích PS jednotliví předsedové poslaneckých klubů mohou prostřednictvím gest ovlivňovat výsledky hlasování při přijímání zákonů. Podle předem dohodnutých gest a mimiky hlasují poslanci buď pro nebo proti přijetí určitého pozměňovacího návrhu, či zákona jako celku.

Ukázkou neverbální komunikace je bušení do lavic poslanci v pravé části jednacího sálu a také potlesk poslanců v levé části sálu při projednávání zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi dne 7. listopadu 2012³⁾:

Poslanec Vojtěch Filip: *Myslím, že je zcela legitimním právem každého výboru Poslanecké sněmovny svým usnesením přinutit kteréhokoliv ministra, aby se dostavil do jednání výboru. Takový paragraf v zákoně o jednacím řádu existuje a to usnesení samozřejmě nemusí ministr splnit. Je ovšem otázka, jestli potom může dál zůstat ministrem a říkat, že splnil svůj ústavní slib, že bude dodržovat zákony této země a ústavu a respektovat to, že jsme parlamentní demokracií. Je samozřejmě otázkou, jestli si z toho dělá holubník příslušný ministr nebo ministryně, nebo jestli je schopen dostát alespoň svému slovu. Je-li čestné, nebo nečestné, to nechám na hodnocení jiných.*

A to, že tady není předložen ten soupis majetku, ukazuje na něco, co je ryze nečisté v tomto návrhu zákona. A vůbec je směšné to, co bylo řečeno, že jde o jakousi restituci. Ukažte mi tedy restituci Apoštolské církve, která vznikla v roce 1989 a byla poškozena v oněch letech, o kterých tady hovořila paní ministryně. To je k smíchu! Jestli vám to nevádí jako vládní koalici, jestli vám nevádí, že si lžete sami sobě, že skutečně, to tady říkal pan kolega Jandák, že to zničí ty církve, protože lidé jim přestanou věřit. Už nikdo nikdy nemůže uvěřit těm, kteří sahají pouze po majetku.

Mistr Jan Hus měl pravdu! Protože vy se neumíte zachovat jinak, než tomu bylo tehdy, kdy se kupovaly odpustky. Jaké odpustky si to kupujete vy nyní za své nikoliv hříchy, ale za své korupční jednání? (Zabušení do lavic napravo.) Máte to zapotřebí, paní kolegyně a páni kolegové? (Intenzivní potlesk zleva, napravo silící bušení do lavic.)

Děkuji za to bouchání do lavic. Byl tady jeden poslanec ve volebním období 1996-1998, který tak silně bouchal do lavice, až ji utrhl. Jmenoval se Miroslav Sládek. Pokud ho chcete následovat, klidně. Po dvou letech republikánská strana vypadla z parlamentu. (Výkřiky.)

5 Funkce komunikování

Podle Vybírala (2000, str. 23) jsou čtyři hlavní funkce našeho komunikování, a to:

1. **informovat** – předat zprávu, doplnit jinou, „dát ve známost“, oznámit, prohlásit... (informativní funkce);

2. **instruovat** – navést, zasvětit, naučit, dát recept... (instruktážní funkce);

3. **přesvědčit**, aby adresát (po)změnil názor – získat někoho na svou stranu, zmanipulovat, ovlivnit... (persuazivní funkce čili přesvědčovací);

4. **pobavit** – rozveselit druhého, rozveselit sebe, rozptýlit, „jen tak“ si popovídat... (funkce zábavní).

Vybíral také uvádí (2000, str. 24) že někteří komunikující se více zaměřují na formu než na obsah („předvádějí se“, v jejich vystupování je manýra, důraz na zdvořilost či spisovnost apod.). Funkcí jejich komunikace může být *exhibice, upoutání pozornosti* ke své osobě. V Poslanecké sněmovně se zaměříme především na funkce informativní, instruktážní, přesvědčovací a zábavnou.

5.1 Funkce informativní

První funkce je informativní, kdy předáváme zprávu či informaci nebo ji nějak doplňujeme, zdůvodňujeme či upřesňujeme. V Poslanecké sněmovně tuto funkci vykonává předkladatel, nebo zpravodaj sněmovního tisku (návrhu zákona). Příkladem může být řeč místopředsedkyně Kateřiny Klasnové dne 26. října 2011⁴⁾:

Místopředsedkyně PSP Kateřina Klasnová: *Vážení kolegové, vážené kolegyně, předstupuji před vás s evergreenem Poslanecké sněmovny i Senátu, s omezením imunity volených zákonodárců. Jsem ráda, že zde dnes zastupuji velmi silnou skupinu předkladatelů, celé vedení Sněmovny a všechny předsedy poslaneckých klubů. To a jistě kompromisy, které jsme při jednání o této novele udělali, mi dává naději, že vůli omezit si imunitu konečně nebudou zákonodárci jen hlasitě proklamovat, ale také ji už prosadí.*

Návrhů zde bylo podáno několik, a to v několika volebních obdobích. Při jejich opakovaném projednávání zaznívaly přesvědčivé argumenty pro to, aby se ke změně ústavní úpravy přistoupilo. Stejně tak ovšem kolegové z předchozích volebních období Poslanecké sněmovny mnohdy hledali vady v jednotlivých návrzích, aby ve výsledku bohulibý účel neměl neblahý konec.

Připomenu, že rozsah imunity českých zákonodárců je vysoce nadstandardní a neodpovídá běžné praxi v Evropě ani ve světě. Vidím, že někteří kolegové na mě krouť hlavou, ale já jsem si nechala udělat i analýzu z Parlamentního institutu.

Jak zaznělo už z návrhů ve třetím volebním období Sněmovny, ve většině parlamentů evropských zemí je imunita členů parlamentu omezena na dobu trvání mandátu. Někde

dokonce jen na cestu do parlamentu a jednání v budově. To je radikalismus, který by se slučoval i s programovými tezemi politické strany Věci veřejné, za které jsem byla zvolena do Parlamentu. Původně jsem já doufala v omezení imunity na okamžiky výkonu poslaneckého mandátu, ale v diskusi s mnohými z vás mě přesvědčily argumenty, že by bylo těžké stanovit, kdy vlastně k výkonu mandátu dochází. Je mi jasné, že výklad výkonu mandátu je poměrně široký a koneckonců na tuto scholastickou diskusi jsme narazili již v tomto volebním období. Trvat tedy na tomto či například na zrušení přestupkové imunity by však mohlo být opět překážkou k přijetí omezení, o které šlo především, a to je zrušení doživotní trestněprávní imunity, která dělá z poslanců a senátorů v podstatě nadlidi.

Pokud dnes odepře komora souhlas s trestním stíháním svého člena, je trestní stíhání vyloučeno, a to navždy, nikoliv tedy pouze po dobu trvání mandátu. Moc zákonodárná tak de facto supluje moc soudní.

Ano, obžaloba člena Parlamentu může být i účelová, o nestrannosti policie či justice se vedou diskuse. To by však mělo vést k systémovým změnám v policii a justici, nikoliv k vynětí určité skupiny osob z jurisdikce obecných soudů tím, že se vyloučí jejich trestní stíhání navždy. Imunita má chránit fungování komor parlamentu, jejichž členové mají mít možnost v souladu se svým slibem svobodně a nerušeně vykonávat svůj mandát. V žádném případě nemá a nemělo jít o zakotvení neodpovědnosti jakožto osobního privilegia, stavějícího poslance a senátory do nadřazeného postavení ve srovnání s ostatními občany České republiky. Toto není v souladu s principem rovnosti občanů se zákonem.

Prosazením navrhované novely ústavy zrušíme stav, který je dlouhodobě terčem kritiky laické i odborné veřejnosti.

Komora Parlamentu může i nadále odepřít vydání svého člena vyšetřovatelům a justici. Pokud by však svůj souhlas odepřela, nemělo by to již za následek vyloučení možnosti trestního stíhání poslance nebo senátora navždy, to znamená, ochrana zákonodárcům zůstane, ale ovšem po dobu výkonu mandátu. Obdobná úprava se provádí v případě soudců Ústavního soudu. Důležitým momentem je i to, že se do případné promlčecí doby nezapočítává doba, po kterou nebylo možno postavit pachatele před soud, tedy příslušné volební období.

Tuto změnu ústavy lze navíc bez problému posoudit a projednat odděleně, aniž by tím byla ohrožena provázanost a systematika ústavy. I proto není nutné nabytí účinnosti novely nepřiměřeně odkládat, samozřejmě za předpokladu, že ji Parlament schválí.

Věřím ale, že silná skupina předkladatelů ze všech stran zastoupených v Poslanecké sněmovně je zárukou, že se zrušení doživotní trestněprávní imunity konečně podaří. Za podporu této novely, jejíž schválení vyžaduje ústavní většinu, vám předem děkuji a jménem předkladatelů prosím o její propuštění do druhého čtení.

5.2 Funkce instruktážní

Druhou hlavní funkcí komunikování je funkce instruktážní, kdy nejen něco oznamujeme, ale snažíme se něčemu ostatní naučit, předat určité rady, pokyny a návody. Ve Sněmovně se převážně jedná o instruování jak správně hlasovat. Příkladem je instruktáž předsedkyně PSP Miroslavy Němcové ze dne 7. srpna 2013, při hlasování o vyslovení důvěry vládě premiéra Jiřího Rusnoka⁵⁾:

Předsedkyně PSP Miroslava Němcová *To byla faktická poznámka a já se zeptám, zda se ještě někdo chce přihlásit do rozpravy k tomuto bodu. Nehlásí se nikdo, rozpravu tedy končím a nyní pouze připomenu, že podle § 85 odst. 1 a 2 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny se o návrhu na vyslovení důvěry vládě hlasuje podle jmen. K přijetí*

usnesení o vyslovení důvěry vládě je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců.

Žádám nyní určené ověřovatele této schůze, kterými jsou pan poslanec Marek Benda a pan poslanec Jiří Dolejš, aby zaujali místa u stolku zpravodajů. Přivolám naše kolegy do jednacího sálu.

Nejdříve přistoupíme podle § 74 odst. 4 jednacího řádu Poslanecké sněmovny k vylosování jména poslance, od něhož se bude v abecedním pořadí hlasovat. Kontrola lístků se jmény byla provedena. Prosím tedy, abyste, pánové ověřovatelé... (Probíhá losování jména poslance.)

Jako první jsem vylosovala paní poslankyni Janu Suchou.

Připomenu, že podle § 74 odst. 4 jednacího řádu se vyvolaný poslanec vysloví "pro návrh" nebo "proti návrhu". Jestliže se zdržuje hlasování, řekne "zdržuji se". Jiný projev poslance se považuje za zdržení se hlasování. Prosím tedy, aby každý vyvolaný poslanec své stanovisko řekl dostatečně hlasitě, abych je mohla v souladu s jednacím řádem opakovat.

Za chvíli přikročíme k hlasování a já přednesu návrh usnesení: "Poslanecká sněmovna vyslovuje vládě důvěru."

Nyní vás budu vyvolávat a prosím o vyslovení se. Zahajuji hlasování.

5.3 Funkce persuazivní čili přesvědčovací

Třetí funkcí je funkce persuazivní čili přesvědčovací, kdy se snažíme získat někoho na svou stranu nebo ho nějak jinak ovlivnit, zmanipulovat. Při podrobné rozpravě se snaží poslanci přesvědčit své kolegy o kvalitě svých pozměňovacích návrhů. Například poslankyně Kateřina Klasnová přesvědčovala poslance o pozměňovacích návrzích k vládnímu návrhu zákona o změně daňových, pojistných a dalších zákonů v souvislosti se snižováním schodků veřejných rozpočtů dne 13. července 2012⁶⁾:

Poslankyně Kateřina Klasnová: *Vážená paní předsedající, vážené paní poslankyně, vážení poslanci, ještě před hlasováním ve třetím čtení o změně daňových, pojistných a dalších zákonů mi dovoluji pár slov. (...)*

K projednávanému vládnímu máme dvě zásadní připomínky. Jako klub Věcí veřejných jsme podali pozměňovací návrh, kterým by zůstaly nynější sazby 14 a 20 % zachovány. Další zvýšení zdanění spotřeby dle vládního návrhu by mělo, jak už je nyní zjevné, velmi negativní dopad na spotřebitelskou poptávku v ČR. Dále by ohrozilo výkonnost české ekonomiky i celkovou konkurenceschopnost ČR. Už z titulu toho, že snížená sazba DPH v ČR se dostává mezi nejvyšší v rámci Evropy, ale i v rámci rozvinutých ekonomik světa, stojí za připomenutí, že krizí výrazně postižené Španělsko ve středu schválilo zvýšení horní sazby DPH o celé tři procentní body, tedy na stejných 21 %, jako navrhuje nyní česká vláda. Ekonomiky Španělska a Česka však zatím navzdory tomu, že naši kotlinu považují za pokusnou chemickou laboratoř jednoho člověka, nelze srovnávat. Hlavně ale nižší sazba španělské DPH je stanovena na 10 %, zatímco naše vláda navrhuje 15 %. Opakuji, trváme na zachování DPH ve stejné výši.

Další pozměňovací návrh Věcí veřejných ponechává podporu tzv. zelené nafty, přičemž tato podpora zemědělcům je zcela běžná v ostatních státech EU. Pokud by došlo, jak vláda navrhuje, k jejímu zrušení, velmi by to oslabilo konkurenční schopnost českých zemědělců ve srovnání se zemědělci z okolních států. České zemědělství se již dnes nenachází v dobrém stavu a předpokládaný návrh vlády by tento stav ještě výrazně zhoršil. A jistě se všichni

nehledě na stranickou příslušnost shodneme na tom, že zemědělství by mělo být významným funkčním prvkem české ekonomiky.

Shrnuto: Věci veřejné jsou proti dalšímu zvyšování daní a proti další ekonomické zátěži obyvatel ČR. Tyto oblíbené kroky Ministerstva financí zjevně nepřinášejí kýžený efekt. Žádáme tedy o podporu našich pozměňovacích návrhů, které jsme načetli ve druhém čtení. A jakkoliv jsem v politice proti ministru financí opravdu dokonalým nemluvnětem, a jak řekl, v době, kdy on tady pracoval na demokratickém systému, tak já jsem ještě byla na základní škole, dovoluji si mu přesto doporučit, aby se státním rozpočtem zabýval lépe a více a pokusil se nalézt jiná řešení než jen tupé zvyšování daní, které neprospívá ani státu ani jednotlivým obyvatelům.

Děkuji za pozornost. (Potlesk poslanců VV.)

5.4 Funkce zábavní

Poslední čtvrtou funkcí komunikování je funkce zábavní, kdy se snažíme ostatní pobavit, rozveselit sebe či druhé nebo rozptýlit či zjemnit vážnou situaci. Zábavná funkce také vytváří pocit pohody, spokojenosti, pobavení a radosti. Při schůzích Poslanecké sněmovny dochází k vyostřeným situacím při projednávání důležitých zákonů, při kterých pomůže zábavné vystoupení řečníka uvolnit napjatou atmosféru.

Při vyhocené debatě u projednávání návrhu zákona o bezpečném pohybu při lyžování a snowboardingu a jízdě na jízdním kole dne 26. března 2013 vystoupila poslankyně Jana Černochová. Svým vystoupením tak odlehčila atmosféru a napjatá situace se v jednacím sále uvolnila⁷⁾:

Poslankyně Jana Černochová: *Děkuji. Já se za skupinu potápěčů musím zastat kolegy Šťastného. Kolega Šťastný není doktor, kolega Šťastný je psychiatr (smích z celého sálu) a kolega Šťastný - pro něj by bylo vlastně úplně to nejjednodušší, pokud by tady naopak horoval pro helmy, protože jak sám na sebe prozradil, jakýsi střet zájmů ze své minulé kariéry podnikatelské, tak naopak v jeho zájmu by bylo, aby se prodávalo co nejvíc helem. Ale ten jeho názor je čistý, mně sympatický, a pokud by se něco takového přijalo, tak jsme se dohodli s Michalem Doktorem, že vám sem příští týden přijdeme v neoprenu. (Potlesk a smích poslanců ODS.)*

Také pomalý krok poslance k řečništi 19. června 2013 vtipně okomentoval předsedající schůze místopředseda Jiří Oliva⁸⁾:

Místopředseda PSP Jiří Oliva: *Děkuji. Zatím posledním přihlášeným je pan kolega Josef Novotný mladší. Nevidím ho - kolega Skokan. Omlouvám se, pane kolego, přehlédl jsem vás. Měl jste velmi pomalý start. Prosím. (Smích.)*

Poslanec Josef Novotný ml.: *No, já nevím, jestli jsem měl pomalý start, já už jsem tam stál asi čtvrt hodiny nebo půl a pořád byl vždycky někdo jiný. Ale to je jiná věc. Startovat jsem zvyklý a dovolte, abych i já zahájil své připomínky k projednávanému bodu.*

Vymětal (2008, str. 24) definuje celkem 11 funkcí komunikace: stejně jako Vybíral jde o informativní funkci, funkci instruktivní, funkci přesvědčovací a zábavnou funkci, které byly popsány výše. Dále pak definuje funkci poznávací, vzdělávací a výchovnou funkci, funkci osobní identity, funkci socializační a společensky integrující, posilující a motivující funkci, funkci svěřovací a únikovou funkci. První 4 funkce Vybírala (2000) byly již popsány výše a nyní se okrajově seznámíme s ostatními funkcemi od Vymětala (2008).

Funkce poznávací je založena na získávání vědomostí nejenom o sobě, ale i o druhých a o okolním světě. Vzdělávací a výchovná funkce je podle Vymětala (2008) souhrnem funkcí informativní, instruktivní a poznávací, realizovaných prostřednictvím vzdělávacích institucí nebo samostudiem. Funkce socializační a společensky integrující nám napomáhá k vytváření vztahu s druhými, k vzájemné reakci a interakci při komunikaci, při navazování kontaktů a posilování sounáležitosti a vzájemné závislosti. Při funkci posilující a motivující jde o posilování pocitů sebevědomí a vlastní potřebnosti. Funkce svěřovací nás naučí naslouchání druhým a motivuje nás k nabízení řešení jejich problémů, sdílení pocitů a umožňuje nám tzv. „vymluvení se“. Úniková funkce nám podle Vymětala (2008) umožní odreagování se vlastní komunikací od starostí, od shonu a eliminuje depresi. Nutno podotknout, že všechny tyto funkce vždy fungují, i přes jejich rozdělení, společně.

6 Zvláštnosti komunikace v Poslanecké sněmovně

Ke zvláštnostem v komunikaci v Poslanecké sněmovně patří souboje o pořad schůze, párování poslanců, zpochybňování hlasování, přerušování schůze z důvodu přestávek na jednání poslaneckých klubů, obstrukce, invektivy, omezování řečnické doby, prodlužování jednacího dne po 21. a někdy i po 24. hodině, přestřelky během faktických poznámek apod. Také komunikační manévrování, mezi které patří dvojsmyslnosti, nedokončování vět, odmlčení se, naznačování (narážky), někdy i užití rčení, metafor atd. patří mezi další komunikační zvláštnosti. Bohužel k nejhorším komunikačním zvláštnostem patří abnormální hluk v jednacím sále, protože poslanci se mezi sebou baví, telefonují, nesledují dění v sále, nevěnují pozornost řečnickovi za řečnickým pultem a někdy dokonce i pokřikují ze svých lavic na své kolegy za řečnickým pultem. Předsedající, ať již je to předseda Poslanecké sněmovny či její místopředsedové, tak musí neustále poslance upozorňovat na to, aby se zklidnili. A vyzývají je k odchodu ze sálu, kde se mohou bavit a řešit své úkoly, či komunikovat v jiném zájmu.

Malý příklad je upozornění místopředsedy Petra Gazdíka na stálý hluk v sále ze dne 20. června 2014⁹⁾:

Místopředseda PSP Petr Gazdík: *Milé kolegyně, milí kolegové, je 15.25 hodin. Prosím, abyste se vrátili na svá místa, a poprosím pana zpravodaje o informování, jestli opravdu byly všechny pozměňující návrhy hlasovány v pořádku.*

Poslanec Pavel Čihák: *Děkuji za slovo. (Stále hluk a nepřehledno v sále.)*

Místopředseda PSP Petr Gazdík: *Omlouvám se, páni kolegové, ale pořád je to tu jak v židovské škole. Prosím, abyste se usadili na svá místa. Děkuji vám. Prosím, pane zpravodaji, máte slovo.*

6.1 Obstrukce

Pojem obstrukce vysvětluje *Slovník cizích slov* jako snahu zmařit něčí jednání (str. 268). V Poslanecké sněmovně jde o úmyslné a plánované jednání většinou opozičních poslanců, které má za úkol narušit nebo znemožnit jednání Sněmovny a neschválit zákony, které předkládá koaliční vláda a poslanci. Zpravidla se jedná o nekonečné proslovy, předkládání nesmyslných nebo protichůdných návrhů, hluk v sále nebo také odchod poslanců ze sálu, aby se snížilo kvorum pro hlasování. K obstrukcím dochází zejména při projednávání důležitých věcí, kdy druhá strana odmítá tyto věci schválit a podává návrhy na přerušení jednotlivých bodů schůze

nebo navrhuje přerušování jednání Poslanecké sněmovny. Obstrukční chování je doménou nejenom opozice, ale i koalice, např. obstrukční chování poslanců ODS vyvrcholilo v poslední fázi 5. volebního období, tj. v letech 2006 – 2010, kdy nejednou zablokovalo sněmovní schůzi. Jedny z nejdelších obstrukcí v 6. volebním období zažila Sněmovna v listopadu 2011, kdy se opozice snažila zabránit přijetí tzv. krizových balíčků, které navrhovala pravicová koalice, a také v červnu 2012, kdy se levicová opozice snažila zabránit schválení vládního návrhu zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, který zamítl Senát a vrátil jej zpět do Sněmovny k novému projednání. Konkrétní příklad obstrukcí je z 1. listopadu 2011¹⁰⁾:

Předsedkyně PSP Miroslava Němcová: *Nyní se hlásí o slovo předsedové poslaneckých klubů pan kolega Gazdík, poté pan kolega Stanjura. Pan poslanec Petr Gazdík má slovo.*

Poslanec Petr Gazdík: *Hezké dobré dopoledne milá paní předsedající, vážené kolegyně, vážení kolegové, dovoluji mi, abych jménem tří koaličních poslaneckých klubů navrhl, aby Poslanecká sněmovna dnes jednala a meritorně i procedurálně hlasovala o všech návrzích po 19. hodině i po 21. hodině, případně i zítra po půlnoci. Děkuji. (Opět velký potlesk.)*

Předsedkyně PSP Miroslava Němcová: *To je procedurální návrh, o kterém rozhodneme hned a bez rozpravy. Přivolávám naše kolegy. Prosím, aby se dostavili do jednacího sálu a o návrhu pana předsedy poslaneckého klubu TOP 09 a Starostové rozhodneme nyní v hlasování. Prosím o chvíli vaší trpělivosti, než se všichni dostaví do jednacího sálu.*

Já se domnívám, že všichni již přišli a budeme moci hlasovat. Zahajuji hlasování číslo 78. Táhá se, kdo souhlasí s procedurálním návrhem, tak jak jej přednesl pan poslanec Petr Gazdík. Kdo je pro tento návrh? Kdo je proti návrhu?

Hlasování pořadové číslo 78, přítomno 185, pro 104, proti 62. Návrh byl přijat.

Nyní pan poslanec Stanjura, předseda poslaneckého klubu ODS se hlásí o slovo.

Poslanec Zbyněk Stanjura: *Hezké dopoledne. Mám celkem tři procedurální návrhy na usnesení Sněmovny.*

Za prvé se Sněmovna usnese na omezení řečnické doby na 10 minut. Dále že... (Protesty v sále, výkřiky.)

Předsedkyně PSP Miroslava Němcová: *Prosím o další návrh a o klid v jednacím sále.*

Poslanec Zbyněk Stanjura: *Dále že každý poslanec může v téže věci vystoupit maximálně dvakrát. (Výkřiky v sále, projevy nesouhlasu.) Dále podle § 23 navrhuji, aby se Sněmovna usnesla, že jednacím dnem této schůze bude také sobota 5. listopadu, neděle 6. listopadu a pondělí 7. listopadu. (Projevy nesouhlasu v sále, výkřiky: "Hanba!")*

Předsedkyně PSP Miroslava Němcová: *O těchto procedurálních návrzích rozhodneme nyní.*

Pan předseda poslaneckého klubu Kováčik. Prosím. Ale není rozprava. Tyto procedurální návrhy jsou hlasovány bez rozpravy.

Poslanec Pavel Kováčik: *Dobrý den, paní předsedkyně, dobrý den vážená vládo, dobrý den milé kolegyně a vážení kolegové. Rád bych k návrhu, který zrovna zazněl, poznamenal několik drobných poznámek jménem poslaneckého klubu KSČM.*

Za prvé. Samozřejmě podle poměru sil, který zde panuje, se Poslanecká sněmovna může usnést na čemkoliv, protože vládní koalice má takovou většinu, že tak učinit může. Jenom poznamenávám, že v podobné situaci, kdy jsme se nacházeli v jednom z minulých volebních období těsně před hlasováním o takových zásadních návrzích zákonů, jako je zákon o zrušení regulačních poplatků ve zdravotnictví, vládní koalice, jejímž lídrem tehdy, pravda neformálním, ale přece jenom byl alespoň podle délky vystoupení nynější předseda vlády Petr Nečas, využila po více než tři měsíce možnosti obstrukce, které parlamentní demokracie dává opozici k tomu, aby projevila svoje názory. Ani klub sociální demokracie, ani klub Komunistické strany Čech a Moravy tehdy nesáhl k tomu, aby opozici alespoň formálně zkusil - a teď mi odpusťte, není to expresivní výraz v souvislostech, o kterých teď hovoříme - zavřít hubu. To, co teď provedli pánové předsedové, tedy pardon, koaliční strany jménem, resp. ústy předsedy klubu ODS, není totiž nic jiného než pokus zavřít opozici hubu zkrácením řečnické lhůty, zavřít opozici hubu tím, že můžeme k téže věci vystupovat pouze dvakrát, a dokonce i protahováním toho jednacího času na dny, které jsou dny pracovního volna, pracovního klidu či jinými významnými dny - teď mám na mysli například 7. listopad, ať se trochu zasmějeme, někteří. Je skutečností, která nemá v tomto ctihodném sále obdoby.

My jsme vždycky respektovali právo opozice na to, aby si řekla svůj názor, právo všech politických stran, které jsou v Poslanecké sněmovně zastoupeny. Nikdy jsme nenavrhovali ani symbolicky zkrátit řečnickou lhůtu, omezit jakýmkoliv jiným způsobem poslance nebo poslankyně v projevení jejich názoru.

Já vím, že v hlasování, které bude za chvíli následovat, bude opozice poražena. Klub Komunistické strany Čech a Moravy, jeho členové a členky, jsou schopni říci svůj názor na projednávanou tematiku i v podstatně kratší době, než je vámi navrhovaných deset minut, ale princip je princip a my zkrácení řečnické lhůty ani ostatní návrhy prostě podpořit nemůžeme.

Děkuji za pozornost. (Potlesk zleva.)

6.2 Invektivy

Slovník cizích slov uvádí pod pojmem invektiva slovní nebo písemné napadení, výpad, urážlivý výrok (str. 174). Invektivy nebo také urážky jsou výroky, které snižují jinou osobu a poškozují její pověst nebo zpochybňují její čest.

Příkladem může být vystoupení poslance Víta Bárty a ministra financí Miroslava Kalouska dne 1. listopadu 2011¹¹⁾:

Místopředsedkyně PSP Kateřina Klasnová: *Děkuji. Dalším přihlášeným k faktické poznámce je předseda poslaneckého klubu Věcí veřejných Vít Bárta. Prosím, pane poslanče, máte slovo.*

Poslanec Vít Bárta: *Já bych si dovilil tady připomenout takovou velkou životní pravdu, kterou jsem se nedávno dočetl, a to že včely mají med, neboť mají královnu. My máme prd, protože máme Parlament.*

Ale já bych chtěl zdůraznit to, že jestliže tady máme se k něčemu dobrat, tak přece tady nejsme proto, abychom se vzájemně z něčeho osočovali, abychom tady vytvářeli obstrukce, ale abychom se tady snažili dospět k nějakému řešení. A mě velmi mrzí, že místo toho, abychom ta řešení hledali, tak že tady vyhledáme jakousi blokádu, která nemůže dospět k ničemu jinému než k onomu prdu v rámci onoho přísloví - pardon.

Místopředsedkyně PSP Kateřina Klasnová: *Děkuji. Dalším přihlášeným k faktické poznámce je pan ministr Kalousek. Prosím, pane ministře, máte slovo.*

Ministr financí ČR Miroslav Kalousek: *Děkuji za slovo. Doufám, že dnes naposledy, ale oslovilo mě vystoupení pana poslance Tejce, který myslí na zaměstnance Poslanecké*

sněmovny. Proto si vás dovoluji, paní předsedkyně Poslanecké sněmovny, zda byste nezhodnotila a z pozice své autority propustila domů zaměstnance alespoň občerstvovacích zařízení této instituce. Jednak si ten odpočinek zaslouží a jednak jsem přesvědčen, že budou-li nálevny zavřeny, dojdou brzy opozici síly. (Smích a potlesk koaličních poslanců.)

Místopředsedkyně PSP Kateřina Klasnová: Děkuji. Dalším přihlášeným k faktické poznámce je pan poslanec Jiří Koskuba, poté pan poslanec Jeroným Tejc. Pan poslanec Koskuba už není. Prosím, pan poslanec Tejc.

Poslanec Jeroným Tejc: Já se skutečně nechci pouštět do debat o tom, kdo kde sedí, kdy a jak dlouho a kdo tady má vyseděno v parlamentních bufetech. Já k těmto lidem rozhodně nepatřím a možná se znalostí věci hovořil pan ministr Kalousek. To není asi tématem této debaty.

6.3 Komunikační manévrování

Jak uvádí Vybíral (2000, str. 43) pojem Komunikační manévr zavedla kalifornská škola komunikační psychologie (Watzlawick, 1964, 1969, 1999). V hovorovém jazyce si pod označením „manévrovat“ představíme obratné „kličkování“, schopnost obejít a vyhnout se něčemu nepohodlnému nebo chystání se k útoku. Žádný z těchto významů není příliš vzdálen tomu, co chce vyjádřit odborné používání termínu. Některé manévry přímo vytvářejí narušenou komunikaci či komunikaci zamlženou nebo zmatečnou. Patří mezi ně dvojsmyslnosti, nedokončování vět, odmlčení se (uchýlení se k „nemluvení“ jako k formě trestu), naznačování (narážky), někdy i užití rčení, metafory, klišé (takto lze „vyklouznout“ či skrýt se za obecnou „pravdu“ nebo za poetické vyjádření), zevšeobecnění atd. Manévrovat lze i beze slov: povytažením obočí a „významným pohledem“ v pravý čas, prodlužováním pauzy apod.

Příkladem takového manévrování může být vyhlašování dvouhodinových pauz na jednání poslaneckých klubů. Například dne 25. března 2009 předseda poslaneckého klubu ODS Petr Tluchoř¹²⁾:

Poslanec Petr Tluchoř: Pane místopředsedo, jistě vzhledem k vašemu předcházejícímu vystoupení chápete, že neříkám, vážený pane místopředsedo. Žádám vás o dvě hodiny přestávky na jednání poslaneckého klubu ODS. Považuji vaše jednání, kdy jste zde křičel na ministra vnitra, rozhazoval rukama a následně ho vypnul při jeho proslovu, přičemž standardně naprosto necháváte bez odezvy urážky a sprostárný ze strany například pana poslance Ratha. Jistě chápete, že je o čem jednat. Děkuji. (Potlesk zprava.)

6.4 Diskvalifikování a znevažování

Termín diskvalifikování, který používal argentinský psycholog C. E. Sluzki (1966), doslova zní „mezilidské diskvalifikování“ (transacciones descalificadoras) a představuje vyhocenější stupeň znevažování. Komunikující „shazuje“ druhého

člověka (s oblibou před publikem), využívaje k tomu např. ironie, dvojsmyslných narážek, vyzrazení. Diskvalifikující jedinec se snaží na úkor diskvalifikovaného předvést v lepším světle – jako chytřejší, vtipnější, pohotovější, obeznámenější, úspěšnější (Vybíral, 2000, str. 44).

Příkladem diskvalifikování může být vystoupení poslance Miroslava Váni dne 14. února 2013¹³):

Poslanec Miroslav Váňa: *Ano, nepřítomný pane premiére. Nejste vládou silné ruky, jste vládou zbabělců. A proto, že jste vládou zbabělců, k tomu je mnoho důvodů. To, že jste vládou zbabělců, to ví 99 % občanů této země. To, že jste vládou zbabělců, toho je důkaz to, co tady vidíme - prázdné lavice. Kde jste? Kde jste, poslanci? (Z lavic koalice se ozývá volání: Tady!) To jste tři, čtyři. A kde je ten zbytek? Pane premiére, já chápu, že i vy máte právo dnes si zalyžičkovat třeba v Alpách, třeba někde jinde. Ale vy tady víc nejste, než tady jste. Vy tady skoro vůbec nejste na ústních interpelacích. A vaši poslanci zcela naschvál, záměrně, když tady sedí, tak se vypínají, aby znemožnili opozici zeptat se, jak špatně tato vláda vládne. Pane premiére, to je faul. To je podvod. Vy prostě podvádíte. Tady na půdě Sněmovny faulujete. Vy faulujete, protože nejste vládou silné ruky zde ve Sněmovně, ale vy faulujete i vůči obyčejným lidem. Vy jste vládou, která drží omylem, která se třepe na berličkách. Vy jste vládou, která se mstí obyčejným lidem, maminkám samoživitelkám, důchodcům, vícepočetným rodinám. (Předsedající upozorňuje na čas.) Ty vy bičujete vašimi vládními nesmyslnými škrty, pane premiére.*

6.5 Používání přísloví a přirovnání

V Poslanecké sněmovně poslanci používají různá přísloví a přirovnání například k literárním či filmovým postavám. Řečníci tak potvrzují svá slova a důležitost jejich obsahu. Například přísloví Lepší vrabec v hrsti, nežli holub na střeše použila místopředsedkyně vlády Karolína Peake dne 27. března 2013¹⁴):

Místopředsedkyně vlády ČR Karolína Peake: *Dámy a pánové, pouze krátké vyjádření k tomu, co tady právě proběhlo. Ani já se neztotožňuji s návrhem na odložení tohoto tisku. Ten tisk byl projednáván velmi podrobně na vládě, v poradním sboru místopředsedkyně vlády pro koordinaci boje s korupcí, ve vládním výboru pro koordinaci boje s korupcí. Myslím, že byl dostatečný prostor pro to, přijít s případnými pozměňovacími návrhy. Já si dovedu představit přitvrzení tohoto zákona. Ten původní návrh byl tvrdší. Ale byla bych nerada, aby stejně jako například u rozšíření pravomocí NKÚ pod vějíčkou přitvrzování něco nebylo schváleno. Už jsem si zvykla na to, že je lepší vrabec v hrsti nežli holub na střeše. Takže opravdu nevidím důvod, proč to odkládat.*

Oblibu literárních či filmových postav například prezentoval dne 19. června 2013 místopředseda Jan Hamáček, na kterého vzápětí reagoval ministr financí Miroslav Kalousek¹⁵):

Místopředseda PSP Jan Hamáček: (...) *Už Perry Mason říkal, že můžete buď koláč sníst, anebo ho mít na talířku, ale nemůžete mít oboje. Jenom se rozhodněte, zda jsme ti zbabělci, kteří se nejsou schopni zastat našeho poslance, nebo zda jsme ti, kteří brutálně útočí na policii. Oboje možné není.*

Ministr financí ČR Miroslav Kalousek: *Pana kolegu Blažka jsem chtěl poprosit, aby do této diskuse nevnášel literární postavy. Vzpomenout pana inspektora Javerta vidím jako velmi riskantní. Někdo jiný by si mohl vzpomenout na jiné významné francouzské dílo, třeba filmy Prohnilí nebo Prohnilí proti prohnilým, nebo na český seriál Expozitura a byla by to pak velmi riskantní diskuse a pan místopředseda Zaorálek by se třeba zase vztekal.*

6.6 Záměna jmen poslanců

Někdy na kolbišti Poslanecké sněmovny dojde i k neúmyslné záměně jmen poslanců, ať již ze strany předsedajícího či ministra. Například Při projednávání vládního návrhu zákona o povinném značení lihu dne 19. června 2013¹⁶):

Místopředseda PSP Jiří Oliva: *Děkuji. Nyní dám slovo panu poslanci Šnajdrovi k faktické poznámce. (K řečníšti se přibližuje poslanec Šťastný a mimo mikrofon říká: Šnajdr je zavřený.)*

Omlouvám se, pane kolego Šťastný. (Směje se.) To už je podruhé.

Poslanec Boris Šťastný: *To nevadí. Freude, Freude.*

Místopředseda PSP Jiří Oliva: *Děkuji. Ještě jednou se vám omlouvám, pane kolego. Tyto přebrepty nejsou u mě nic výjimečného. Kolegyně Klasnová o tom ví své. Ještě jednou se omlouvám.*

S přednostním právem pan ministr Kalousek.

Ministr financí ČR Miroslav Kalousek *Děkuji. Já se omlouvám, ale cítil jsem povinnost navázat na pana poslance Fuksu, pardon, na pana poslance Šťastného. (Směje se.) Ne, teď jsem to - přiznám se, že teď jsem to udělal úmyslně. Nezlobte se, prosím vás, to byl hloupý vtip.*

6.7 Faktické poznámky

Faktické poznámky slouží k bezprostřednímu nesouhlasu s projevy předřečníků a tudíž k živé výměně názorů. Poslanci je používají rádooby k vtipnému glosování svých předřečníků nebo k připomínkám k průběhu jednání a také k výměně bonmotů. Faktické poznámky mohou sklouzávat až ke vzájemným osobním útokům nebo k vzájemnému napadání poslanců mezi sebou. Příkladem může být poněkud drsnější výměna faktických poznámek mezi poslanci Davidem Rathem a Miroslavem Kalouskem dne 24. září 2009 při projednávání vládního návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s návrhem zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2010¹⁷):

Poslanec David Rath: *Děkuji. Dámy a pánové, zvláštní situace. Před chvilkou tady stojí pan Kalousek, pan Severa, přeběhlíci, kteří utekli ze své strany, za kterou byli zvoleni, a káží nám tady o morálce a poučují nás, jak bychom se měli správně chovat. Zajímavé vzory. A co je taky zajímavé - že jim nejvíc aplauduje ODS. Že by na tom bylo něco pravdy, na těch pomluvách, že TOP 09 je takový appendix Občanské demokratické strany, který si do čela strčil už poněkud ne úplně orientovaného knížete, ale za ním prostě jsou všichni ostatní lidovci, kteří byli vysazeni jako výsadek ODS do strany lidové? (Smích v lavicích ČSSD.)*

Pravděpodobně pomluvy. Bohužel, jak je napsáno, podle ovoce poznáte je. Takže mně připadá, že na těch pomluvách něco může být pravda.

Trochu mě mrzí, že pan Kalousek tady roky aplikuje způsob, že nám tady řekne svá moudra, všechny zpouráží, a pak odejde čerpat další inspiraci nejspíš do nějaké z místních nálevení. Škoda tedy, že alespoň si neposlechne zpětnou vazbu na své nápady a na své urážky, které tady permanentně šíří. A co je nejzajímavější, média mu ještě často aplaudují. Přece TOP 09, tato nová strana složená z recyklátů lidovců, přináší ten nový vítr do našich politických luhů a hájů. (Smích z lavic ČSSD.) Zvláštní. Mně spíš říkali, že starého psa novým kouskům nenaučíš. No, třeba se dočkáme výjimky. Někdy i výjimka potvrzuje pravidlo.

(...)

(K řečništi přikulhal poslanec Kalousek pro hůl, kterou si tam zapomněl.)

Á, pan Kalousek si na mně vzal hůl - prostřednictvím předsedající. (Smích.) Doufám, že ji nebudete prostřednictvím předsedající aplikovat. (Opět hlasitý smích z lavic ČSSD.)

(...)

Poté sled faktických poznámek pokračoval mezi poslanci Miroslavem Kalouskem a Ondřejem Liškou¹⁸⁾:

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: *Nyní faktická poznámka. Pan kolega Miroslav Kalousek, poté pan kolega Liška.*

Poslanec Miroslav Kalousek: *Děkuji, paní předsedající. Já nemíním reklamovat, že mne pan předřečník urážel nikoli vašim prostřednictvím, ale přímo, protože urazit je možné nechat se jenom od někoho. ...*

K onomu vzájemnému napadání, které беру sportovně, pane kolego, jsem ochoten připustit v rámci pokory parlamentní diskuse, že já se občas opiji a vy se chováte jako debil. Rozdíl mezi námi je v tom, že já jsem schopen se z toho do druhého dne vyspat. (Smích a potlesk z pravé strany sálu)

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: *Nyní prosím další faktická poznámka, pan kolega Liška, poté s faktickou poznámkou Jiří Paroubek.*

Poslanec Ondřej Liška: *Kolegyně a kolegové, já se omlouvám, ale prosím vás prostřednictvím paní předsedající, pojďme se vrátit k věcnému projednávání toho, co tady leží na stole. Vždyť je to úplně směšné pro lidi za zdmi této místnosti, že se tady navzájem napadáte, že se tady mlátí prázdná sláma, a byznys, lidé, všechny různé skupiny čekají na to, jestli nakonec schválíme to, na čem jsme se tady dohodli. Jestli schválíme to, co se rýsovalo včera jako možné, nebo jestli budeme dělat další obstrukce. My jsme se ještě nedostali k podrobné debatě, leží to tady na stole, je to rozhodnutí ČSSD, jestli je ochotna ustoupit ve prospěch toho, co už se tady začalo rýsovat jako rozumná společná dohoda, nebo ne. Tak pojďme o tom prosím diskutovat a konečně hlasovat.*

A nakonec ukončil přestřelky faktických poznámek poslanec David Rath¹⁹⁾:

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: *Děkuji vám. Nyní faktická poznámka - pan poslanec Rath.*

Poslanec David Rath: *Děkuji. Prostřednictvím předsedající, pane předsedo TOP 09 Kalousku - říkám předsedo, protože vy jste skutečným předsedou TOP 09, toho vašeho loutkového předsedu nepočítám. Ukázal jste, co je podstata TOP 09 před pár minutami - vulgarita, urážky čtvrté cenové skupiny. Vulgarita a urážky čtvrté cenové skupiny nezakryjí fakt, že jste tuto zemi zadlužil, a nevymluvíte to tím, že teď se budete snažit vinu svalit na někoho jiného.*

Velmi emotivně vypjaté faktické poznámky, někdy vtipné, někdy méně vtipné má poslanec Vítězslav Jandák, příkladem může být jeho faktická poznámka ze dne 29. září 2006 při projednávání bodu: Vysvětlení výroků předsedy vlády, místopředsedy vlády a ministra vnitra ze dne 20. 9. 2006 ve věci odposlechů ústavních činitelů²⁰⁾:

Poslanec Vítězslav Jandák: *Pane předsedající, vážený pane premiére, dámy a pánové, já bych se chtěl zastat ODS, nezlobte se. (Pobavení a potlesk v řadách ČSSD a KSČM.) Já nevím, čemu se, kolegové na levé straně sněmovny, dívíte. Pan premiér prohlásil, že bude noc dlouhých nožů - a ona je! Tak proč se ptáte? Děkuji vám. (Potlesk ČSSD.)*

7 Politická řeč

Podle Šmajsové Buchtové (2010, str. 102) by měla politická řeč především získat lidi pro určitou akci, vytyčit její program a dát jí směr. Podmínkou působivé a efektivní politické řeči je jasně uspořádaná stavba projevu. Z projevu by mělo být evidentní, o co řečníkovi jde, o co se snaží a kam spěje. Při struktuře jednotlivých částí politické řeči politik, respektive poslanec, vysvětluje politické cíle a jejich souvislosti, předkládá návrhy řešení ke zjištěným problémům a zdůvodňuje svá stanoviska proti názorům opozice.

Politická řeč je typická jasným definováním klíčových myšlenek, opakováním slovních frází, větných částí a slovních spojení, které nastiňují zásadní ideje. Řečník navazuje kontakt s posluchači a snaží se přijmout jejich argumenty. Při konfliktu s opozicí může použít i ironii. Řečník by měl rychle zaujímat jasná stanoviska, dobře předkládat řešení, okamžitě reagovat na změnu rozpoložení publika a hbitě odpovídat na vyřčené otázky. Závěr projevu by měl být jednoznačný a natolik průkazný, aby přesvědčil posluchače o přednesených tématech a politických záměrech (Šmajsová Buchtová, 2010).

Nejenom při politickém, ale při jakémkoli mluveném projevu by měl řečník dodržovat určité zásady. Podle Šmajsové Buchtové (2010, str. 168-169) jsou to tyto zásady:

- 1) pečlivě dbát na výběr tématu a na přípravu projevu,
- 2) stručně a jasně formulovat myšlenky, dodržovat logickou stavbu řeči a neodbíhat od tématu,
- 3) v řeči zaujmout jasné stanovisko, které vychází z našich vědomostí a přesvědčení,
- 4) mluvit srozumitelně, dostatečně hlasitě, pomalým mluvním tempem,
- 5) využívat zvukové prostředky členění řeči – frázování, větný přízvuk, intonaci,
- 6) vyvarovat se používání parazitních slov (prostě, vlastně, že, zkrátka, ovšem například, tak nějak, tedy, prosím, jaksi a další),
- 7) trapnou situaci přejít a nevracet se k ní,
- 8) udržovat neustálý kontakt s posluchači s přáním sdělit jim své myšlenky,
- 9) nepředvádět se,

- 10) řeč prokládat příklady, příběhy, přirovnáními, metaforami, příslovími, citáty a vizuálními pomůckami,
- 11) v řeči nenapodobovat druhé, zůstat sami sebou,
- 12) neodmítat kritiku.

Ke schopnému řečníkovi patří nepochybně praxe a zkušenost. Pouze málokterý člověk je rozeným řečníkem, jenž je schopen uchvátit své publikum rétorickým vystoupením. Naprostá většina rétorů musí přednášení svých projevů zkoušet, neustále se zlepšovat a následně se také poučit ze svých chyb. Jak uvádí Wieke (2005, str. 113) řečníci by se měli vyvarovat chyb a zlovyků při svém vystoupení. Tyto zlovyky, které mohou snížit řečníkův úspěch nebo jej také mohou zcela zkazit. Jedná se především o nepozornost vůči posluchačům, chybějící oční kontakt, lpění na připraveném písemném podkladu, mluvení bez přestávek, bezdůvodná „slovní vata“, neartikulované slabiky, monotónní mluvení, sucho v ústech a chraptění a v neposlední řadě překročení vymezeného času.

7.1 Paralingvistické charakteristiky řeči poslanců

Podle Křivohlavého (1988, str. 134 a 135) jsou paralingvistické, písemně nezaznamenané, charakteristiky řeči: hlasitost řeči, výška tónu řeči, rychlost řeči, objem řeči, plynulost řeči, intonace (melodie řeči), chyby v řeči, správnost výslovnosti, kvalita řeči (věcnost hovoru) a členění řeči (frázování). V následující sekci jsou zhodnoceni někteří poslanci dle paralingvistických charakteristik řeči.

V 5. i 6. volebním období mezi břitké řečníky, kteří mezi sebou sváděli téměř neustálé slovní přestřelky, patřili především poslanci David Rath a Miroslav Kalousek, kteří ve svých emotivních projevech také bohatě gestikulovali. Svými faktickými poznámkami umí zaperlit také Vítězslav Jandák, který vždy způsobí oživení v jednacím sále. Jeho projevy jsou emotivně vypjaté, vtipné a s bohatou gestikulací.

Mimořádně hlasitě až hlučně hovořili poslanci David Rath, Jiří Paroubek a Mirek Topolánek, který ve svých extra hlasitých projevech plných emocí také hodně gestikuloval. Naopak tiše své většinou psané projevy přednášel poslanec Ludvík Hovorka, který intonačně mluví stále stejným tónem téměř až monotónně, stejně jako poslanec Miroslav Grebeníček. Svou přehnanou intonací byli známí poslanci Vít Bárta a Miroslav Váňa, kdy Vít Bárta měl většinou dlouhé projevy

se šroubovitými větami plnými gest. Poslanec Miroslav Váňa měl, zejména při ústních interpelacích, až básnický procítěný přednes s hranými emocemi a přehnanou intonací. Také poslanec Jiří Krátký byl znám svými velmi emotivními projevy se silným ostravským nářečím. Poslanec Miloslav Vlček, byl znám svými citáty slavných, kterými začínal jednací dny Sněmovny, a hanáckou výslovností např. níkeho nevidím. Jeho projevy byly plné nervozity a nejistoty. Poslanec, a zároveň současný premiér, Bohuslav Sobotka mluví sice spatra, ale jeho monotónní přednes bez výraznějších přestávek a pauz, plný květnatých souvětí, vede k pocitu, že mluví jako stroj. Mnohdy své výroky opakuje stále dokola.

Poslanci Zbyněk Stanjura, Břetislav Petr a Vojtěch Filip měli ve svých projevech plno chyb, velmi často se přeříkávali a nedokončovali věty. Naopak poslanci Zdeněk Prošek a Daniel Korte mluvili spíše pomalu a jejich řeč byla téměř bez chyb. Zároveň Daniel Korte mluví velmi spisovně, téměř jako kniha a je znám svými lingvistickými poznámkami, kterými školí nejen ostatní poslance v lavicích, ale i hosty na galerii. Mezi řečníky, kteří hovořili příliš rychle, patřili poslanec David Šeich a poslankyně Kateřina Konečná. Svou dost nesrozumitelnou řečí s nepečlivou, nesprávnou a nedbalou výslovností byli známí poslanci Karel Korytář, Libor Ambrozek, Karel Schwarzenberg a Zbyněk Stanjura, který vystupuje téměř ke všemu a ve své rychlé řeči špatně vyslovuje a spojuje slova do sebe. Naopak poslanec Boris Šťastný měl češtinářsky vybroušené projevy a také poslanec Jiří Pospíšil měl vždy uhlazené a uspořádané projevy. Svými předem pečlivě připravenými čtenými projevy a zároveň kultivovaně přednášenými projevy jsou známy poslankyně Soňa Marková a Dana Váhalová. Poslanec Jiří Dolejš pak rád používá neobvyklé výrazy a cizí slova a mluví pouze spatra.

8 Úroveň komunikace v PS – dotazníkové šetření

V této části bakalářské práce se věnuji konkrétnímu pohledu vnímání úrovně komunikace v Poslanecké sněmovně, a to z pohledu poslanců, zaměstnanců Kanceláře Poslanecké sněmovny a také veřejnosti. Kvantitativní empirické šetření jsem provedla formou dotazníků vlastní konstrukce, tzv. přímým dotazováním, kdy respondent sám vyplňuje předložený dotazník. Dotazníky byly dvojího druhu pro tři skupiny respondentů. Jeden byl určen pro veřejnost a zaměstnance Kanceláře Poslanecké sněmovny (KPS) a druhý pro poslance. Každý dotazník obsahoval 9 otázek.

První čtyři otázky byly pro obě kategorie respondentů stejné a týkaly se vnímání verbální a neverbální komunikace před rokem 2010 (5. volební období) a po roce 2010 (6. volební období). Také pátá otázka týkající se problémů v komunikaci poslanců během jednání Poslanecké sněmovny byla pro obě kategorie respondentů stejná.

U kategorie poslanců se šestá otázka zabývala problémy v komunikaci poslanců během jednání výborů a podvýborů PS. V sedmé otázce bylo šetřeno, co si poslanci myslí, že občané vnímají jako hlavní problém komunikace poslanců.

Šestá otázka pro kategorii respondentů z řad zaměstnanců KPS a veřejnosti se zabývala problémy ve verbální komunikaci poslanců a sedmá problémy v neverbální komunikaci.

Osmá otázka byla opět stejná pro obě kategorie respondentů a týkala se zjištění, zdali by poslanci měli zkvalitňovat úroveň své komunikace ať již samostudiem, či návštěvou speciálních kurzů.

Devátá otázka pro kategorii respondentů z řad zaměstnanců KPS a veřejnosti souvisela s úrovní komunikace poslanců v návaznosti na volby do Poslanecké sněmovny. U poslanců byla devátá otázka otevřená a poslanci zde mohli uvést příklady, jak zlepšit komunikaci mezi poslanci.

Snahou bylo vytvořit dotazník srozumitelný, přehledný, validní, tak aby se s ním respondentům dobře pracovalo, a porozuměli otázkám a byli ochotni na ně odpovědět. Otázky byly formulovány jasně a konkrétně, použitý slovník byl přizpůsoben respondentům. Vyvarovala jsem se příliš dlouhým otázkám, které by vedly k nesrozumitelnosti a špatné orientaci. Otázky nebyly nepříjemné a citlivé, aby

se respondentům dobře odpovídalo. Respondenti vyplňovali dotazník pomocí výběru z nabízených variant odpovědí nebo bodovou stupnicí. Jedna otázka v dotazníku pro poslance dávala prostor pro vyjádření názoru prostřednictvím slovní formulace. Každý oslovený respondent byl upozorněn na to, že dotazníky jsou anonymní. Nikdo z respondentů nemusel mít tedy obavy ze zneužití takto získaných informací. Dotazníky jsem některým poslancům předala osobně, některým jsem dotazníky vložila do obálky a vhodila do schránek klubu s prosbou o vyplnění a vrácení do organizačního odboru. Zaměstnancům KPS jsem předala dotazníky osobně i s vysvětlením, jak dotazník vyplnit. Vyplněné dotazníky mi respondenti vraceli do poštovní schránky organizačního odboru, ve kterém pracuji.

8.1 Výzkumné otázky a způsob provedení průzkumu

Ve svém průzkumu jsem vycházela z následujících výzkumných otázek:

1. Zlepšilo se vnímání kvality a úroveň komunikace poslanců po volbách v roce 2010?
2. Liší se názor na komunikaci poslanců mezi poslanci a veřejností?

Cílem práce bylo zjistit, zda se vnímání kvality a úrovně komunikace poslanců po vstupu nových politických stran po volbách v roce 2010 zlepšilo či naopak a zda veřejnost nahlíží na komunikaci poslanců stejně jako poslanci sami, či se liší. Vycházela jsem z předpokladu, že rok 2010 byl přelomový, jelikož po volbách do Poslanecké sněmovny nastoupily nové politické subjekty Věci veřejné a strana TOP 09 a Starostové.

K výběru respondentů byl použit účelový výběr. Cílovou populací byli tedy profesionální politici – poslanci, zaměstnanci KPS, kteří pracují pro poslance a zcela nezávislé osoby, které se v politické sféře nepohybují a s politikou se většinou setkávají jen prostřednictvím tisku a médií, ale nejsou s poslanci v osobním kontaktu. Záměrem bylo zajistit určitou reprezentativnost vzorku. Celkem bylo rozdáno 200 kusů dotazníků, 100 kusů poslancům, 50 kusů zaměstnancům KPS a 50 kusů veřejnosti. Výsledkem průzkumu bylo navrácení 150 kusů dotazníků. Ze 100 kusů dotazníků určených pro poslance byla návratnost vyplněných dotazníků pouze 50 %. Zaměstnancům jsem rozdala 50 dotazníků se 100 % návratností a v neposlední řadě jsem požádala o vyplnění dotazníků 50 respondentů bez přímé vazby na činnost Sněmovny, kde návratnost byla opět 100 %.

Nejvíce dotazníků určených pro poslance se mi vrátilo z řad poslanců KSČM (17), poté od poslanců ODS (14) a TOP 09 a Starostové (12). Pouhé 2 dotazníky jsem obdržela od poslanců ČSSD a od nezařazených poslanců, kterých bylo v době rozdělení dotazníků v červnu 2013 ve Sněmovně celkem 20, se mi jich vrátilo pouhých 5 kusů.

Průzkumu se tedy zúčastnilo celkem 150 respondentů, z toho 77 žen a 73 mužů, ve věkové kategorii 18 let a výše. Vysokoškolsky vzdělaných respondentů bylo 81, z toho v kategorii veřejnost bylo vysokoškolsky vzdělaných 10 žen a 3 muži, v kategorii zaměstnanci KPS bylo vysokoškolsky vzdělaných 9 žen a 15 mužů a v kategorii poslanci bylo vysokoškolsky vzdělaných 16 poslankyň a 28 poslanců. Středoškolské vzdělání uvedlo celkem 69 dotazovaných respondentů, z toho v kategorii veřejnost středoškolsky vzdělaných bylo 23 žen a 14 mužů, v kategorii zaměstnanci KPS bylo středoškolsky vzdělaných 17 žen a 9 mužů. V kategorii poslanci dosáhlo středoškolského vzdělání celkem 6 poslanců, z toho 2 poslankyně a 4 poslanci.

8.2 Výsledky šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 150 respondentů z řad poslanců, zaměstnanců Kanceláře Poslanecké sněmovny a veřejnosti.

Tabulka č. 1 Složení respondentů

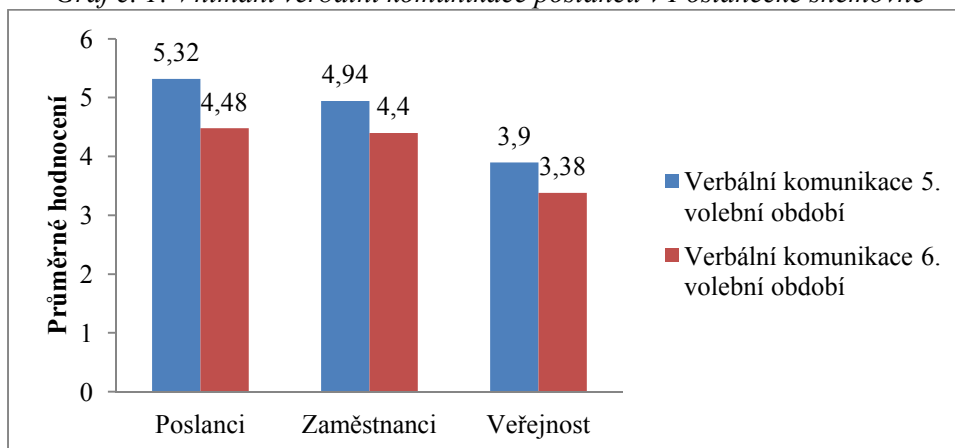
	Členění	Počet	%
Pohlaví	Ženy	77	51,33
	Muži	73	48,67
Vzdělání	SŠ, SOŠ	69	46,00
	VŠ, VOŠ	81	54,00
Věk	18 – 30	19	12,67
	31 – 45	37	24,67
	46 – 55	54	36,00
	56 – 65	33	22,00
	65+	7	4,67

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky č. 1 vyplývá, že zkoumaný soubor respondentů je tvořen 51 % žen a 49 % mužů. Vysokoškolsky vzdělaných respondentů je 54 % a středoškolské vzdělání má 46 % dotazovaných respondentů. Z tabulky je zřejmé, že největší podíl respondentů tvoří věková skupina od 46 do 55 let.

Vnímání úrovně verbální komunikace poslanců v 5. volebním období (do roku 2010) a v 6. volebním období (po roce 2010):

Graf č. 1: Vnímání verbální komunikace poslanců v Poslanecké sněmovně

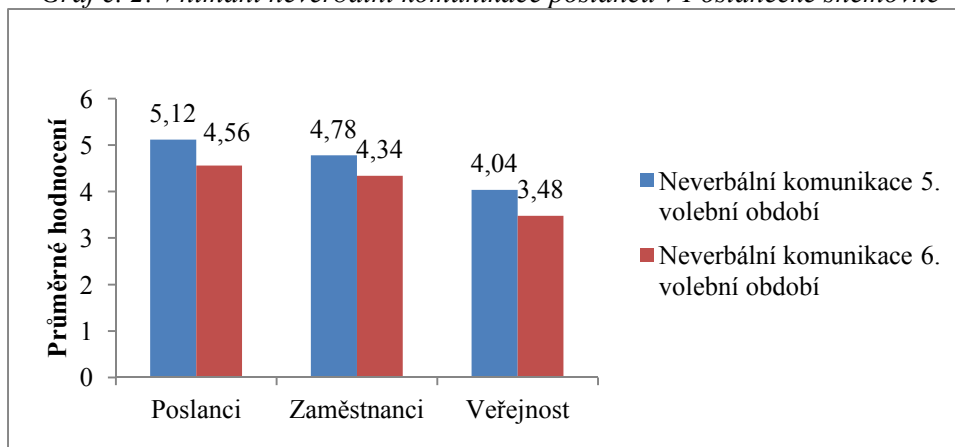

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 1 je zřejmé, že úroveň verbální komunikace je celkově vnímána hůře po roce 2010, tedy v 6. volebním období. Verbální komunikace je vnímána veřejností daleko hůře než jak ji vnímají poslanci a zaměstnanci. Bohužel poslanci svou úroveň verbální komunikace vnímají daleko lépe než veřejnost, která vnímá verbální komunikaci poslanců dokonce hůře než zaměstnanci KPS.

Vnímání úrovně neverbální komunikace poslanců v 5. volebním období (do roku 2010) a v 6. volebním období (po roce 2010):

Graf č. 2: Vnímání neverbální komunikace poslanců v Poslanecké sněmovně

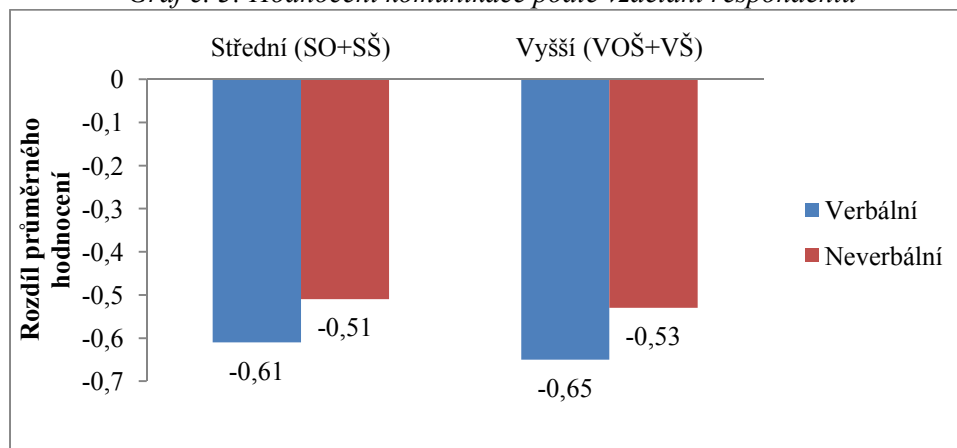

Zdroj: Vlastní výzkum

Také na grafu č. 2 je zřejmé, že neverbální komunikace poslanců je celkově vnímána hůře po roce 2010, tedy v 6. volebním období. Opět je vnímána hůře veřejností, než zaměstnanci KPS a poslanci.

Hodnocení úrovně verbální a neverbální komunikace poslanců podle vzdělání respondentů

Graf č. 3: Hodnocení komunikace podle vzdělání respondentů

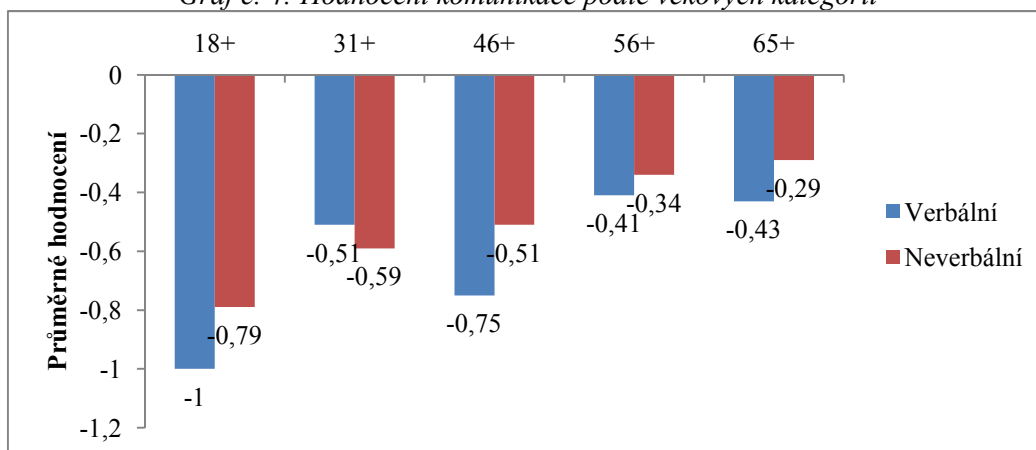

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 3 znázorňuje vnímání úrovně verbální a neverbální komunikace poslanců u všech respondentů podle vzdělání. Z grafu vyplývá, že středoškolsky i vysokoškolsky vzdělaní respondenti, vnímají úroveň komunikace (verbální i neverbální) hůře po roce 2010.

Hodnocení komunikace podle věkových kategorií

Graf č. 4: Hodnocení komunikace podle věkových kategorií

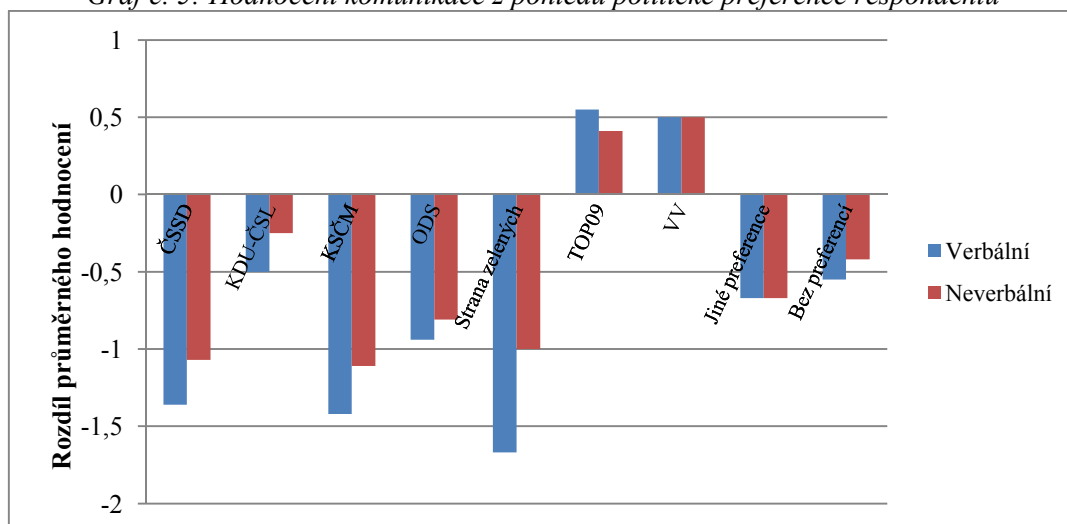

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 4 ukazuje, jak se změnilo (snížilo) vnímání respondentů po roce 2010 podle různých věkových kategorií. Z následujících údajů je zřejmé, že nejhůře komunikaci verbální i neverbální vnímají respondenti věkové kategorie 18 – 30 let. Také u věkové kategorie 46 – 55 let se vnímání verbální komunikace poslanců zhoršilo.

Hodnocení komunikace z pohledu politické preference respondentů

Graf č. 5: Hodnocení komunikace z pohledu politické preference respondentů

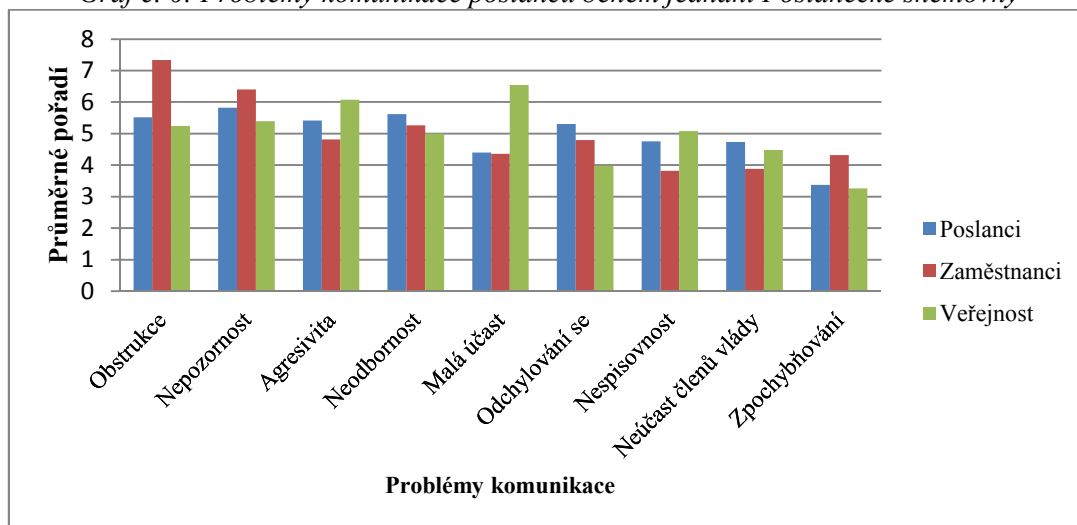

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 5 ukazuje vnímání úrovně verbální i neverbální komunikace poslanců podle politických preferencí. Nejhůře hodnotili komunikaci respondenti s preferencí Strany zelených, poté respondenti KSČM a ČSSD. Z grafu je zřejmé, že respondenti s preferencí strany TOP 09 a Věcí veřejných vnímali úroveň verbální a neverbální komunikace poslanců lépe, než respondenti z ostatních politických stran. Zřejmě to bylo dáno tím, že po roce 2010 vstoupily do Poslanecké sněmovny nové politické subjekty s velkým elánem a respondenti, kteří byli buď sami poslanci těchto dvou stran, nebo jejich voliči, tak politickou scénu vnímali pozitivněji než poslanci a voliči stávajících politických stran.

Vnímání problémů v komunikaci poslanců během jednání Poslanecké sněmovny

Graf č. 6: Problémy komunikace poslanců během jednání Poslanecké sněmovny

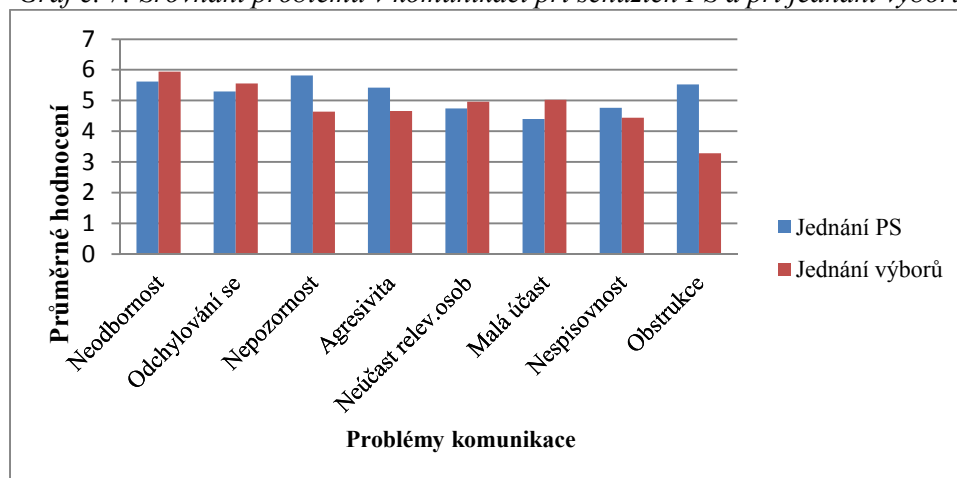

Zdroj: Vlastní výzkum

V otázkách problémů v komunikaci poslanců během jednání Poslanecké sněmovny – graf č. 6 – zaměstnanci vnímají obstrukce a nepozornost vůči řečníkovi daleko hůře než poslanci a veřejnost. Přitom obstrukce jsou pro zaměstnance KPS nejhorší komunikační problém poslanců. Je to tím, že obstrukce prodlužují jednací dny a zaměstnanci pak tráví v práci více hodin nad rámec pracovního úvazku. Agresivitu projevů vnímá veřejnost daleko hůře než zaměstnanci. Největší komunikační problém pro veřejnost je malá účast poslanců během jednání Poslanecké sněmovny, tento problém vnímají hůře než poslanci i zaměstnanci. Na rozdíl od veřejnosti vnímají poslanci hůře odchylování od projednávání daného tématu. Veřejnost také vnímá daleko hůře používání nespisovných, místy až vulgárních, výrazů než zaměstnanci. Zaměstnanci také vnímají zpochybňování hlasování daleko hůře než poslanci a veřejnost. Průměrné hodnocení u ostatních komunikačních problémů se pak u všech kategorií respondentů moc neliší.

Srovnání problémů v komunikaci při schůzích PS a při jednání výborů z pohledu poslanců

Graf č. 7: Srovnání problémů v komunikaci při schůzích PS a při jednání výborů

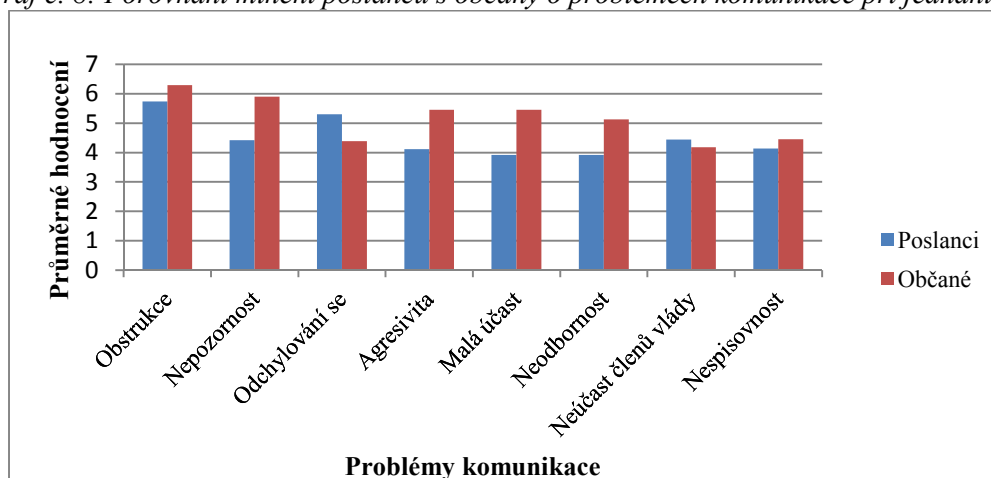

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 7 srovnává problémy v komunikaci poslanců při schůzích Poslanecké sněmovny a při jednání výborů. Z grafu je zřejmé, že poslanci vnímají nepozornost a obstrukce daleko hůře při schůzích Poslanecké sněmovny než při jednání výborů, kdy toto nevnímají jako závažný problém. Naopak poslanci vnímají neodbornost, odchylování se od tématu, neúčast relevantních osob a malou účast poslanců jako větší problém při jednání výborů než při schůzích PS, i když tento rozdíl ve vnímání není až tak velký.

Porovnání mínění poslanců s občany o problémech komunikace při jednání Poslanecké sněmovny

Graf č. 8: Porovnání mínění poslanců s občany o problémech komunikace při jednání PS

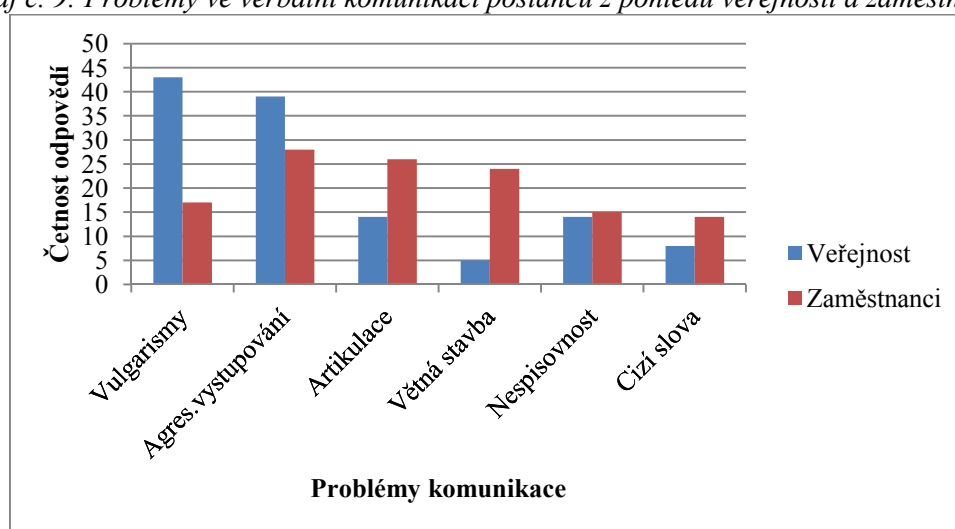

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 8 je zřejmé, že poslanci mají správné mínění o tom, co vadí občanům při jednání Poslanecké sněmovny, a to ve vnímání obstrukcí jako velkého problému a neúčasti členů vlády a nespisovnosti jako menšího problému. U ostatních kategorií se však ve svém mínění o tom, co vidí občané jako problém, značně liší. Poslanci vidí odchylování se od tématu jako daleko větší problém než občané, kdežto občané vnímají nepozornost vůči řečníkovi, agresivitu, malou účast poslanců a také neodbornost jako daleko větší problém, než jak tyto problémy vnímají poslanci.

Problémy ve verbální komunikaci poslanců z pohledu veřejnosti a zaměstnanců

Graf č. 9: Problémy ve verbální komunikaci poslanců z pohledu veřejnosti a zaměstnanců

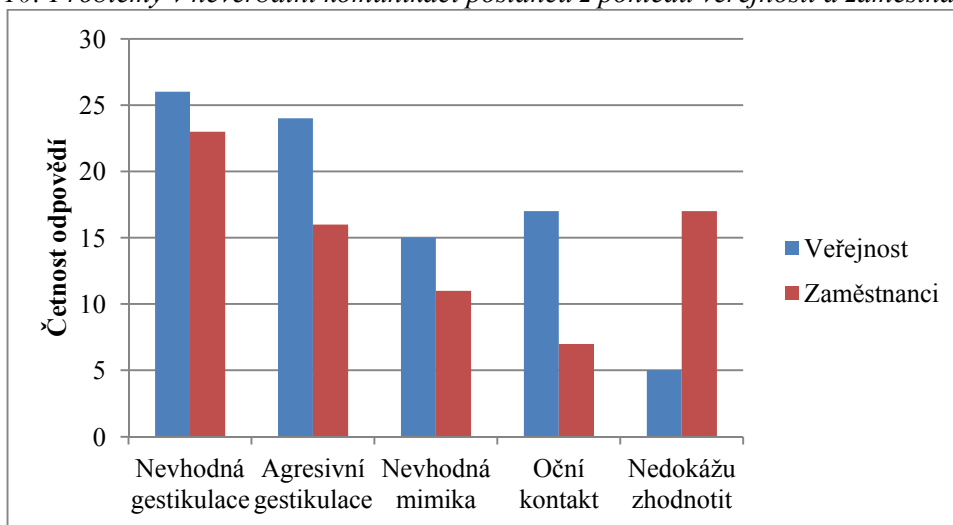

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 9 je zřejmé, že nejhůře vnímá veřejnost vulgarismy a agresivní vystupování poslanců, naopak větnou stavbu a používání cizích slov veřejnost nevnímá jako závažný problém. Největším problémem pro zaměstnance KPS je agresivní vystupování, poté špatná artikulace a větná stavba.

Problémy v neverbální komunikaci poslanců z pohledu veřejnosti a zaměstnanců

Graf č. 10: Problémy v neverbální komunikaci poslanců z pohledu veřejnosti a zaměstnanců

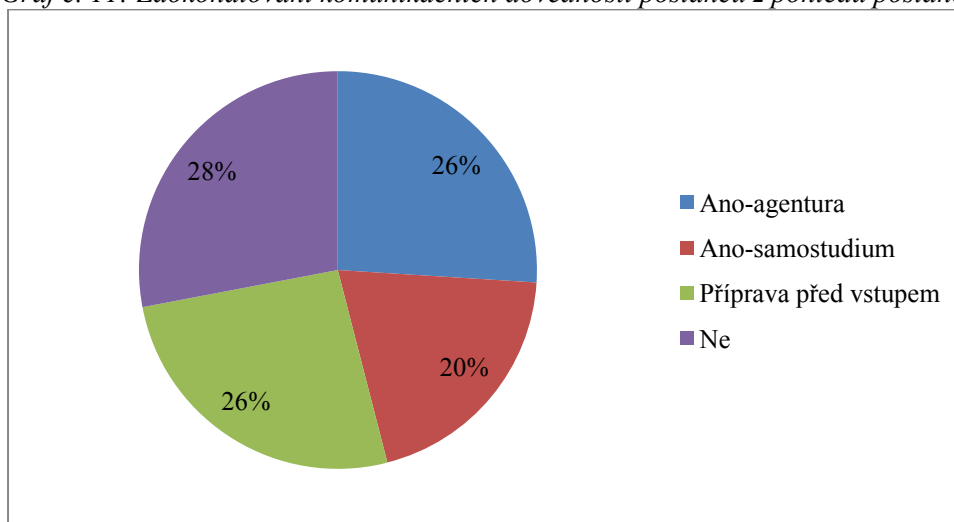

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 10 prezentuje problémy vnímání neverbální komunikace poslanců z pohledu veřejnosti a zaměstnanců. Veřejnost vnímá nevhodnou a agresivní gestikulaci hůře než zaměstnanci. Pro veřejnost je neudržování očního kontaktu větším problémem, než pro zaměstnance, kteří tomuto problému nepřikládají tak velký důraz. Je zajímavé, že 17 zaměstnanců KPS nedokázalo zhodnotit problémy v neverbální komunikaci.

Zdokonalování komunikačních dovedností poslanců z pohledu poslanců

Graf č. 11: Zdokonalování komunikačních dovedností poslanců z pohledu poslanců

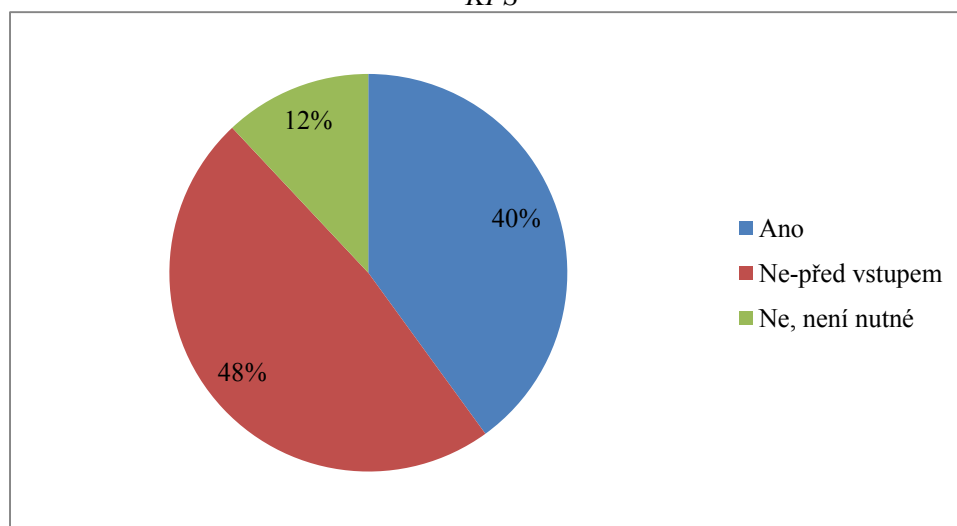
Zdroj: Vlastní výzkum

Při průzkumu jsem zjišťovala kolik poslankyň a poslanců své komunikační dovednosti nějakým způsobem zdokonalovalo nebo se jinak vzdělávalo. Zjištění bylo

velmi vyrovnané, protože 13 z nich (20 %) se vzdělávalo samostudiem, 10 poslanců (26 %) využilo specializovanou agenturu a 13 poslanců (26 %) na svých komunikačních dovednostech pracovalo ještě před nástupem do funkce. 14 poslanců (28 %) uvedlo, že se nepřipravovalo vůbec, což je velice alarmující, protože z dvou následujících grafů je patrné, že většina veřejnosti i zaměstnanců KPS si myslí, že by své komunikační dovednosti měli poslanci zdokonalovat, a to nejen před vstupem do Poslanecké sněmovny, ale také v průběhu volebního období.

Zdokonalování komunikačních dovedností poslanců – z pohledu zaměstnanců Kanceláře Poslanecké sněmovny

Graf č. 12: Zdokonalování komunikačních dovedností poslanců – z pohledu zaměstnanců KPS

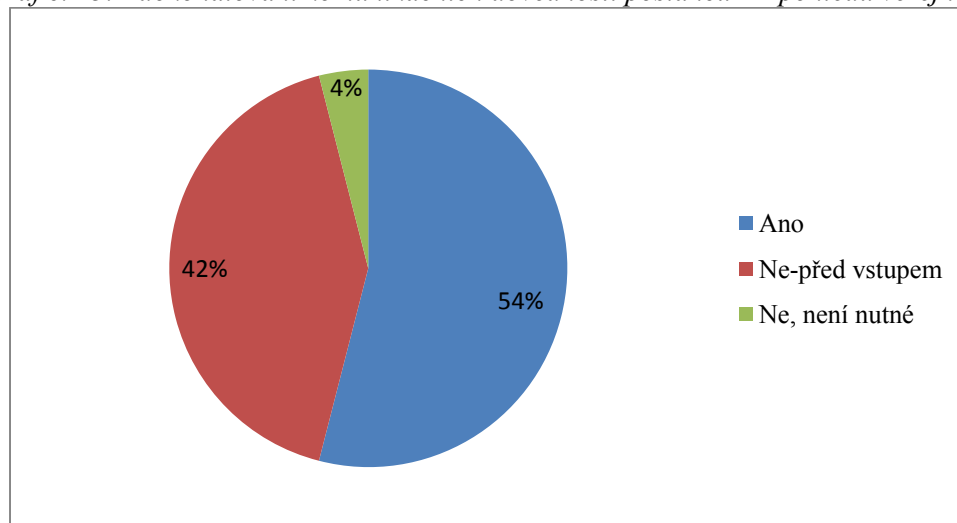

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku č. 8 – graf č. 12, zda by poslanci měli zkvalitňovat úroveň své komunikace, 20 zaměstnanců (40 %) odpovědělo kladně, 24 zaměstnanců (48 %) se vyjádřilo, že by poslanci měli zkvalitňovat úroveň komunikace ještě před vstupem do Poslanecké sněmovny a 6 zaměstnanců (12 %) sdělilo, že zdokonalování není nutné.

Zdokonalování komunikačních dovedností poslanců – z pohledu veřejnosti

Graf č. 13: Zdokonalování komunikačních dovedností poslanců – z pohledu veřejnosti

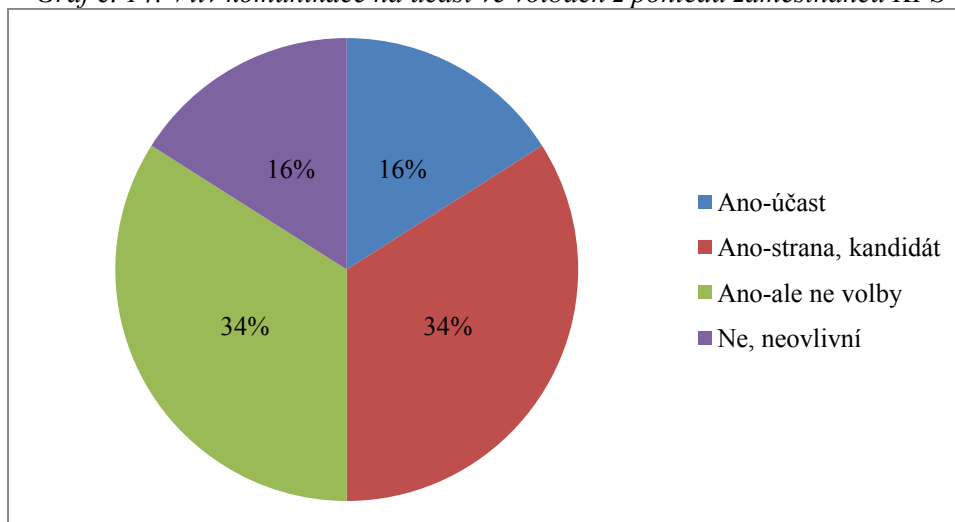
Zdroj: Vlastní průzkum

Při dotazu (otázka č. 8), jestli by poslanci měli zkvalitňovat své komunikační dovednosti (graf č. 13), 27 respondentů (54 %) z kategorie veřejnost odpovědělo kladně a tímto dali najevo, že jsou pro samostudium poslanců, či návštěvu speciálních kurzů, 21 respondentů (42 %) se vyjádřilo pro osvojení si komunikačních dovedností poslanců ještě před vstupem do Sněmovny a 2 dotazovaní respondenti (4 %) zkvalitňování komunikace u poslanců nepovažují za nutné.

Při porovnání zjištěných výsledků mezi veřejností a zaměstnanci Kanceláře Poslanecké sněmovny je zřejmé, že zdokonalování komunikačních schopností je více důležité pro veřejnost než pro zaměstnance KPS. Nad tímto zjištěním by se mělo zamyslet 14 poslanců, kteří odpověděli, že své komunikační schopnosti a dovednosti nezdokonalovali vůbec.

Vliv komunikace na účast ve volbách z pohledu zaměstnanců KPS

Graf č. 14: Vliv komunikace na účast ve volbách z pohledu zaměstnanců KPS

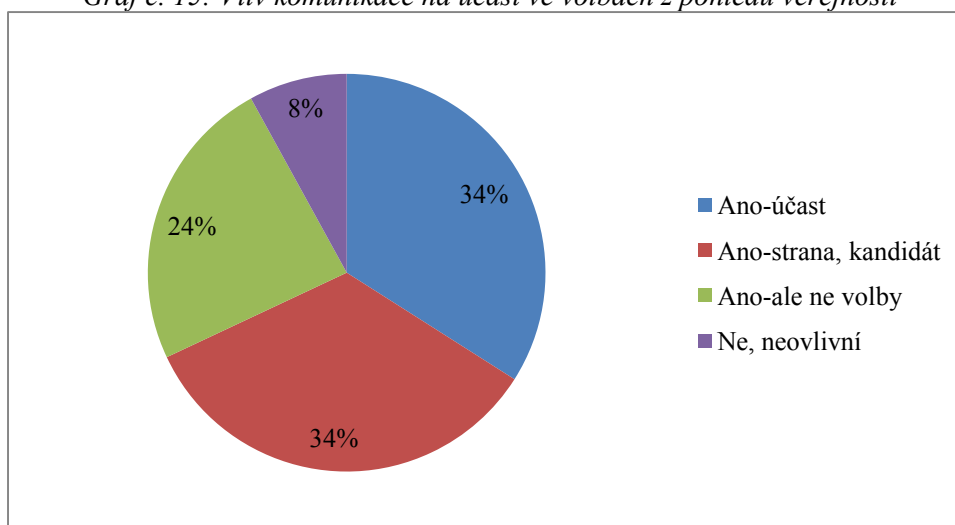

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku č. 9, v dotazníkovém šetření, zdali úroveň komunikace poslanců ovlivní názor zaměstnanců KPS na jejich účasti ve volbách, z celkového počtu 50 odpovídajících respondentů jich 42 (84 %) odpovědělo kladně. Z toho pak 17 respondentů (34 %) odpovědělo, že úroveň komunikace poslanců ovlivní i jejich rozhodnutí o výběru politické strany či jednotlivých kandidátů a dalších 17 respondentů (34 %) pak odpovědělo, že komunikace ovlivní jejich názor na poslance, ale nikterak to nesouvisí s volbami. Zbývajících 8 respondentů (16 %) odpovědělo, že úroveň komunikace poslanců nijak neovlivní jejich účast ve volbách.

Vliv komunikace na účast ve volbách z pohledu veřejnosti

Graf č. 15: Vliv komunikace na účast ve volbách z pohledu veřejnosti

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku č. 9, v dotazníkovém šetření, zdali úroveň komunikace poslanců ovlivní názor veřejnosti na účasti ve volbách, z celkového počtu 50 odpovídajících respondentů jich 46 (92 %) odpovědělo kladně. Z toho 17 respondentů (34 %) odpovědělo, že úroveň komunikace ovlivní i jejich rozhodnutí o výběru politické strany či jednotlivých kandidátů, 17 respondentů (34 %) pak odpovědělo, že komunikace ovlivní jejich názor na poslance, ale ne v souvislosti s volbami. Úroveň komunikace pak nijak neovlivní 4 respondenty (8 %) při jejich účasti ve volbách.

Při porovnání zjištěných výsledků je zřejmé, že úroveň komunikace poslanců ovlivňuje účast dotazovaných respondentů ve volbách, a z šetření je zřejmé, že má větší dopad na veřejnost než na zaměstnance KPS.

K otevřené otázce č. 9 určené pro poslance: *Co by podle Vás přispělo ke zlepšení komunikace mezi poslanci v Poslanecké sněmovně?* se z celkového počtu 50 respondentů vyjádřilo celkem 33, z toho 13 žen a 20 mužů. Zajímavé je, že většina poslankyň a poslanců napříč politickým spektrem, doporučovala více slušnosti, vzájemného respektu, úcty, pokory a také sebekontroly. Respondenti se také vyjadřovali k respektování názoru druhých a snahu o dohodu s opozicí, aby koalice byla přístupna argumentům opozice a naopak. Zazněl zde také návrh na méně politikaření a předvádění se a bylo doporučeno více odbornosti s větší mírou vnímání věcné podstaty projednávaných materiálů bez ohledu na politickou příslušnost. Jelikož průzkumné šetření probíhalo v květnu a červnu 2013, kdy politická scéna v Poslanecké sněmovně byla velmi zjitřená informacemi a dohady o možnosti předčasných voleb, 5 respondentů odpovědělo, že ke zlepšení komunikace mezi poslanci by pomohly nové volby, které se po srpnovém rozpuštění Sněmovny opravdu odehrály.

8.3 Diskuze – vyhodnocení výzkumných otázek

1. Zlepšilo se vnímání kvality a úrovně komunikace poslanců po volbách v roce 2010?
2. Liší se názor na komunikaci poslanců mezi poslanci a veřejností?

Výzkumná otázka č. 1: Zlepšilo se vnímání kvality a úrovně komunikace poslanců po volbách v roce 2010?

Z výsledků provedeného průzkumu je patrné, že i když volby v roce 2010, kdy do Poslanecké sněmovny zvolili občané dva nové politické subjekty Věci veřejné a TOP 09 a Starostové, naznačovaly, že by se úroveň komunikace mohla zlepšit, toto se nepotvrdilo. Dotazníkové šetření prokázalo, že se vnímání úrovně komunikace poslanců po roce 2010 (v 6. volebním období) zhoršilo, a to jak po stránce verbální, tak i po stránce neverbální. Nejhůře úroveň verbální, ale i neverbální komunikace vnímá veřejnost. Středoškolsky i vysokoškolsky vzdělaní respondenti hodnotí úroveň komunikace víceméně stejně, ale opět hůře vnímají úroveň verbální komunikace. Nejhůře pak verbální komunikaci vnímají respondenti ve věkové kategorii 18 – 30 let a poté respondenti ve věkové kategorii 46 – 55 let.

Výzkumná otázka č. 2: Liší se názor na komunikaci poslanců mezi poslanci a veřejností?

Z provedeného průzkumného šetření je zřejmé, že se názor veřejnosti i zaměstnanců nezměnil, obě kategorie respondentů nahlíží na komunikaci poslanců v Poslanecké sněmovně po roce 2010 velmi špatně. Nejhůře hodnotili komunikaci respondenti s preferencí Strany zelených, poté respondenti KSČM a ČSSD. Naopak respondenti s preferencí strany TOP 09 a Věcí veřejných vnímali úroveň verbální a neverbální komunikace o něco lépe, než respondenti z ostatních politických stran. Zřejmě to bylo dáno tím, že po roce 2010 vstoupily do Poslanecké sněmovny nové politické subjekty s velkým elánem a respondenti, kteří byli buď sami poslanci těchto dvou stran, nebo jejich voliči, tak politickou scénu vnímali pozitivněji než poslanci a voliči stávajících politických stran.

Z provedeného průzkumného šetření je patrné, že se názor poslanců, na některé komunikační problémy, shoduje s názorem veřejnosti a zaměstnanců KPS, ale v některých komunikačních problémech se názorově rozcházejí. Poslanci mají správné mínění o tom, co vadí občanům při jednání PS, a to že obstrukce a neúčast členů vlády na jednáních PS vidí veřejnost a zaměstnanci jako velký problém. Bohužel se ale neshodují v názoru na nepozornost vůči řečníkovi, agresivitu projevů a malou účast poslanců na jednáních PS, kterou poslanci podceňují, ale veřejnost i zaměstnanci KPS toto vidí jako velký problém.

Závěr

V bakalářské práci jsem se zabývala zvláštnostmi komunikace poslanců v Poslanecké sněmovně Parlamentu. Poodhalila jsem problémy verbální a neverbální komunikace nejen z pohledu poslanců, ale také zaměstnanců Kanceláře Poslanecké sněmovny a veřejnosti.

V první části bakalářské práce jsem vysvětlila pojem komunikace a definovala pojmy subjekty a proces komunikace. Dále jsem vysvětlila rozdíl mezi obsahovou a vztahovou rovinou komunikace, u kterých jsem použila konkrétní příklady z Poslanecké sněmovny. V další části jsem se věnovala rozdělení komunikace na verbální a neverbální. Také jsem objasnila základní funkce komunikování opět s konkrétními příklady ze Sněmovny. Největší díl teoretické části jsem věnovala zvláštnostem komunikace poslanců v Poslanecké sněmovně. Na konkrétních příkladech ze stenozáznamů z jednotlivých schůzí PS jsem vysvětlila a poodhalila pojmy, jako jsou obstrukce, invektivy, diskvalifikování a znevažování, faktické poznámky a další zvláštnosti a problémy v komunikaci poslanců.

Ve výzkumné části jsem se věnovala vnímání úrovně verbální i neverbální komunikace v 5. a v 6. volebním období Poslanecké sněmovny. Dotazníkové šetření poodhalilo problémy komunikace nejenom z pohledu poslanců ale také z pohledu zaměstnanců a veřejnosti. Průzkum zjistil, jak nahlíží na zdokonalování svých komunikačních dovedností poslanci a jak na stejné téma reagují zaměstnanci a veřejnost. 36 poslanců se zdokalovalo a 14 ne, což je téměř třetina. 44 zaměstnanců KPS zastává názor, že by poslanci měli zdokonalovat své komunikační dovednosti a 6 zaměstnanců toto nepovažuje za nutné. Z cílové skupiny – veřejnost – kladně v této věci odpovědělo 48 a pouze 2 respondenti odpověděli, že není nutné.

V poslední části dotazníkového šetření se zaměstnanci a veřejnost vyjádřili k tomu, zda úroveň komunikace poslanců ovlivní jejich účast ve volbách do PS a jejich rozhodnutí o výběru politické strany či jednotlivých kandidátů. Většina respondentů (celkem 88) z řad zaměstnanců i veřejnosti odpověděla na tuto otázku kladně, jen 12 respondentů odpovědělo, že vliv komunikace nijak neovlivní jejich rozhodnutí jít k volbám, a ani nikterak neovlivní jejich výběr politické strany nebo jednotlivých kandidátů. Na základě zjištěného bych doporučila, aby se poslanci zaměřili na zlepšování a zdokonalování svých komunikačních dovedností, protože

téměř 90 % respondentů z kategorie veřejnosti a zaměstnanců KPS odpovědělo, že sněmovní komunikace ovlivňuje jejich názor na poslance a také to, jestli půjdou k volbám, a kterou stranu, či kandidáta si občané zvolí. Neboť k dobrému řečníkovi patří nepochybně praxe a zkušenost. Pouze málokterý člověk je rozeným řečníkem, který je schopen zaujmout své publikum svým rétorickým umem. Naprostá většina lidí by měla přednášení projevů trénovat, učit se z chyb a neustále se zlepšovat. Dobrý řečník by měl být ochoten učit se ze zkušeností, jež nabyl svou praxí.

Ze zjištěných výsledků je zřejmé, že veřejnost i zaměstnanci KPS jsou ovlivněni verbální i neverbální komunikací poslanců PS, a pokud poslanci budou chtít být voleni, měli by se zamyslet nad úrovní své verbální i neverbální komunikace. Výsledky šetření jasně naznačují, že poslanci mají správné mínění o tom, že veřejnosti a zaměstnancům při jednáních Poslanecké sněmovny vadí obstrukce a neúčast členů vlády. Zásadně se však liší jejich mínění při účasti poslanců na schůzích PS, kterou sami nevnímají jako problém, ale občané jejich neúčast vidí jako velmi závažný problém, proto by tedy svou účast na schůzích měli zvýšit.

Omezení práce

Jeden nedostatek bakalářské práce byl nenavrácení se všech rozdaných dotazníků poslancům. Nejméně odevzdaných dotazníků bylo z řad poslanců sociální demokracie. Důvodem mohlo být to, že dotazníky byly s prosbou o vyplnění předány tajemníkovi klubu, což však nezajistilo, že daný tajemník dotazníky poslancům rozdal. Jelikož 2 poslanci ČSSD vyplněný dotazník vrátili, důvodem k nenavrácení ostatních dotazníků mohl být nezájem o jejich vyplnění. Předání dotazníků tajemníkovi klubu tedy nebyla ta správná volba. Příště by se měli poslanci oslovit osobně, nebo by jim dotazníky měli být poslány v obálce na konkrétní jméno do poštovní přihrádky příslušného klubu.

Druhý nedostatek byl ten, že dotazník pro veřejnost byl rozdan jen přátelům a známým, respektive osobám v mém okolí, a to většinou se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Příště by se měl výzkum rozšířit a dotazník pro veřejnost rozdat i lidem s nižším vzděláním a v daleko vyšším počtu, aby byl vzorek více reprezentativní.

Možnosti dalšího zkoumání

Jelikož tato bakalářská práce byla zaměřena na posouzení vnímání kvality a úrovně komunikace poslanců v 5. a v 6. volebním období, další průzkum by mohl být zaměřen na 7. volební období, jelikož po volbách v říjnu 2013 byly do Poslanecké sněmovny zvoleny dva nové politické subjekty ANO 2011 a Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury a také byli do Poslanecké sněmovny opět zvoleni poslanci KDU-ČSL. Po ukončení 7. volebního období by další možnost zkoumání mohlo být porovnání volebních období mezi sebou, nebo také porovnání mezi 5. a 7. volebním období a také mezi 6. a 7. volebním období.

Další budoucí průzkum by mohl být zaměřen na porovnání vnímání úrovně komunikace mezi poslanci a senátory. Další dlouhodobější studie by pak mohla být zaměřena na korelaci úrovně komunikace a účasti občanů ve volbách.

Komunikační dovednosti a schopnosti rozvíjí osobnost člověka, jelikož posilují sebejistotu, sebedůvěru a sebeúctu. Zvyšují schopnost pracovat v týmu, efektivně řešit spory a problémy. Jsou rovněž základem pro utváření mezilidských vztahů, a do značné míry ovlivňují životní postoje osobností a jejich pohled na svět. Z provedeného průzkumu na půdě Poslanecké sněmovny vyplývá, že komunikace zde není vždy jen pozitivní a přínosná, která má plnit charakter informativní, poznávací, přesvědčující a motivační, ale že má i své negativní projevy, jakými jsou projevy agresivní, manipulační, dezinformační i lživé.

Dále je zřejmé, že politik, který vládne slovem, neurčeno zda pravdivě, manipulačně, či lživě, získává na politickém poli značný náskok před politikem, kterému komunikace není vlastní. Takový politik podléhá více vlivu dominantních osob, autorit a mínění většiny.

„Komunikace představuje moc. Kdo se naučí ji efektivně využívat, může změnit svůj pohled na svět i pohled, kterým svět pohlíží na něj.“

Anthony Robbins

Seznam použité literatury

- ALLHOFF, Dieter W. – ALLHOFF, Waltraud. *Rétorika a komunikace*. 14. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 200 s. ISBN 978-80-247-2283-2.
- BRAUN, Roman. *Umění rétoriky: lépe mluvit – více dokázat*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2009. 234 s. ISBN 978-80-7367-539-4.
- CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení: Úvod do informační vědy*. 2., přeprac. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinu, 2005. 234 s. ISBN 80-246-1037-X.
- DeVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001. 502 s. ISBN 80-7169-988-8.
- FILIPEC, Josef a kol. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 3. opravené vyd. Praha: Academia, 2005. 647 s. ISBN 80-200-1080-7.
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 288 s. ISBN 80-7178-535-0.
- JANOŮŠEK, Jaromír. *Verbální komunikace a lidská psychika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 169 s. ISBN 978-80-247-1594-0.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: Kapitoly z psychologie sociální komunikace*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1988. 235 s.
- LINHART, Jiří a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové století*. 1. vyd. Litvínov: Dialog, 2007. 415 s. ISBN 80-7382-005-6.
- MAŘÍKOVÁ, Hana. – PETRUSEK, Miloslav. – VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník. Díl 1, A-O*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. 747 s. ISBN 80-7184-164-1.
- MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. 361 s. ISBN 80-247-0650-4.
- MUCHA, Ivan. *Sociologie - základní texty*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 248 s. ISBN 978-80-7380-227-1.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. rozš. a přepr. vyd. Praha: Academia, 2009. 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9.
- PEASE, Allan. *Řeč těla: jak porozumět druhým z jejich gest, mimiky a postojů těla*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 138 s. ISBN 80-7178-582-2.
- PRŮCHA, Jan – VETEŠKA, Jaroslav. *Andragogický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. 294 s. ISBN 978-80-247-3960-1.

SAUSSURE de, Ferdinand. *Kurs obecné lingvistiky*. 2. vyd. Praha: Academia, 1996. 468 s. ISBN 80-200-0560-9.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena. *Rétorika: Vážnost mluveného slova*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 231 s. ISBN 978-80-247-3031-8.

TAYLOROVÁ, Shirley. – LESTEROVÁ, Alison. *Umění komunikace: odhalte tajemství, která vám pomohou k lepší výkonnosti a uspokojivější budoucnosti*. 1. vyd. Praha Euromedia Group - Knižní klub, 2010. 179 s. ISBN 978-80-242-2770-2.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 263 s. ISBN 80-7178-291-2.

VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: Efektivní komunikace v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 322 s. ISBN 978-80-247-2614-4.

WATZLAWICK, Paul. – BAVELASOVÁ, Janet Beavin. – JACKSON, Don D. *Pragmatika lidské komunikace: Interakční vzorce, patologie a paradoxy*. 1. vyd. Hradec Králové: Konfrontace, 1999. 243 s. ISBN 80-86088-04-9.

WIEKE, Thomas. *Rétorika v praxi*. 1. vyd. Dobřejovice: Rebo Productions CZ, spol. s. r. o., 2005. 205 s. ISBN 80-7234-418-8.

Seznam dalších pramenů

- 1) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář>Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>1. schůze>Čtvrtek 24. června 2010 [online]. [cit. 2014-04- 20]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/001schuz/s001009.htm>
- 2) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2006-2010> Stenoprotokoly>52. schůze>Středa 25. března 2009 [online]. [cit. 2014-04- 20]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/052schuz/s052111.htm>
- 3) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>47. schůze>Středa 7. listopadu 2011 [online]. [cit. 2014-04- 20]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/047schuz/s047204.htm>
- 4) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>25. schůze>Středa 26. října 2011 [online]. [cit. 2014-04- 25]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025073.htm>
- 5) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>57. schůze>Středa 7. srpna 2013 [online]. [cit. 2014-04- 25]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/057schuz/s057053.htm>
- 6) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>41. schůze>Pátek 13. července 2012 [online]. [cit. 2014-05- 16]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/041schuz/s041093.htm>
- 7) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>52. schůze>Úterý 26. března 2013 [online]. [cit. 2014-05- 16]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/052schuz/s052155.htm>
- 8) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>54. schůze>Středa 19. června 2013 [online]. [cit. 2014-04- 25]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/054schuz/s054107.htm>

- 9) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2013-...> Stenoprotokoly>10. schůze>Pátek 20. června 2014 [online]. [cit.2014-06-30]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/010schuz/s010296.htm>
- 10) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>25. schůze>Úterý 1. listopadu 2011 [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025117.htm>
- 11) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>25. schůze>Úterý 1. listopadu 2011 [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025162.htm>
- 12) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2006-2010> Stenoprotokoly>52. schůze>Středa 25. března 2009 [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/052schuz/s052112.htm>
- 13) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>51. schůze>Čtvrtek 14. února 2013 [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051225.htm>
- 14) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>52. schůze>Středa 27. března 2013 [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/052schuz/s052172.htm>
- 15) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>52. schůze>Středa 27. března 2013 [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/052schuz/s052166.htm>
- 16) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2010-2013> Stenoprotokoly>54. schůze>Středa 19. března 2013 [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/054schuz/s054106.htm>

- 17) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2006-2010> Stenoprotokoly>63. schůze>Čtvrtek 24. září 2009 [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/063schuz/s063021.htm>
- 18) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2006-2010> Stenoprotokoly>63. schůze>Čtvrtek 24. září 2009 [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/063schuz/s063022.htm>
- 19) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2006-2010> Stenoprotokoly>63. schůze>Čtvrtek 24. září 2009 [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/063schuz/s063023.htm>
- 20) Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář> Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna> PČR, PS 2006-2010> Stenoprotokoly>4. schůze>Pátek 29. září 2006 [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z:
<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/004schuz/s004032.htm>

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník pro poslance Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

Příloha B: Dotazník pro veřejnost a zaměstnance Kanceláře Poslanecké Sněmovny

Příloha C: Přehled tabulek a grafů

Příloha D: Seznam použitých zkratek

Příloha A

Dotazník pro poslance Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

jedná se o výzkumné šetření pro bakalářskou práci na téma:
Zvláštnosti komunikace v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky

Hodící se zaškrtněte

Údaje o respondentovi:

Pohlaví: žena muž

Nejvyšší dosažené vzdělání:

střední odborné střední odborné s maturitou
 vyšší odborné vzdělání vysokoškolské

Věk:

18 – 30 31 – 45 46 – 55 56 – 65 65 +

Politická příslušnost: zaškrtněte pouze jednu možnost

ČSSD KSČM
 ODS TOP 09 a Starostové
 Věci veřejné jiná politická strana

Dotazovací část:

V následujících otázkách zakroužkujte pouze jedno číslo, kdy 1 znamená „Velmi špatná úroveň“ a 10 „Velmi dobrá úroveň“.

1. Jak vnímáte úroveň vystoupení poslanců v Poslanecké sněmovně **od roku 2010 (6. volební období), vstupem nových politických stran** do Poslanecké sněmovny, a to z **verbální stránky** (prostřednictvím jazyka a řeči)?

Velmi špatná úroveň Velmi dobrá úroveň
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

2. Jak vnímáte úroveň vystoupení poslanců v Poslanecké sněmovně **od roku 2010 (6. volební období), vstupem nových politických stran** do Poslanecké sněmovny, a to z **neverbální stránky** (prostřednictvím gest, mimiky apod.)?

Velmi špatná úroveň Velmi dobrá úroveň
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

3. Jak jste vnímali úroveň vystoupení poslanců v Poslanecké sněmovně do roku 2010 (5. volební období), před vstupem nových politických stran do Poslanecké sněmovny, a to z verbální stránky (prostřednictvím jazyka a řeči)?

Velmi špatná úroveň
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Velmi dobrá úroveň

4. Jak jste vnímali úroveň vystoupení poslanců v Poslanecké sněmovně **do roku 2010 (5. volební období), před vstupem nových politických stran** do Poslanecké sněmovny, a to z **neverbální stránky** (prostřednictvím gest, mimiky apod.)?

Velmi špatná úroveň
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Velmi dobrá úroveň

5. V čem vidíte hlavní problémy v komunikaci poslanců během jednání Poslanecké sněmovny?

- seřad'te od 1 do 9, kdy největší problém je 1 a nejmenší je 9.

- Malá účast poslanců na schůzích PS.
- Neúčast předsedy vlády a ostatních členů vlády během interpelací poslanců.
- Používání nespisovných, místy až vulgárních, výrazů.
- Nepozornost vůči řečníkovi.
- Odchylování se od tématu.
- Agresivita projevů.
- Přerušování, zdržování jednání, obstrukce.
- Neodbornost projevů.
- Zpochybňování hlasování.

6. V čem vidíte hlavní problémy v komunikaci poslanců během jednání výborů a podvýborů?

- seřad'te od 1 do 9, kdy největší problém je 1 a nejmenší je 9.

- Malá účast členů výboru nebo podvýboru na jednání.
- Neúčast odpovědných pracovníků z ministerstev či jiných hostů.
- Nedostatečné seznámení se s projednávanými materiály.
- Používání nespisovných, místy až vulgárních, výrazů.
- Nepozornost vůči řečníkovi.
- Odchylování se od tématu.
- Agresivita projevů.
- Neodbornost projevů.
- Přerušování, zdržování jednání, obstrukce.

7. Co podle Vás občané vnímají jako hlavní problémy v komunikaci poslanců při jednání Poslanecké sněmovny?

- seřaďte od 1 do 9, kdy největší problém je 1 a nejmenší je 8

- Malá účast poslanců na schůzích PS.
- Neúčast předsedy vlády a ostatních členů vlády během interpelací poslanců.
- Používání nespisovných, místy až vulgárních, výrazů.
- Nepozornost vůči řečníkovi.
- Odchylování od tématu.
- Agresivita projevů.
- Přerušování, zdržování jednání, obstrukce.
- Neodbornost projevů.

8. Pracoval/a jste na svých komunikačních schopnostech a dovednostech po nástupu do funkce poslance/poslankyně Parlamentu České republiky?

- Ano, využil/a jsem specializovanou agenturu.
- Ano, samostudiem.
- Ne, připravoval/a jsem se ještě před nástupem do funkce.
- Ne.

9. Co by podle Vás přispělo ke zlepšení komunikace mezi poslanci při jednání v Poslanecké sněmovně?

.....

.....

.....

.....

Děkuji za Váš čas a odpovědi.

Vyplněný dotazník, prosím, vraťte na organizační odbor Kanceláře Poslanecké sněmovny (pí. Bezchlebová).

Příloha B

Dotazník pro veřejnost a zaměstnance Kanceláře Poslanecké sněmovny

jedná se o výzkumné šetření pro bakalářskou práci na téma:
Zvláštnosti komunikace v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky

Hodící se zaškrtněte:

Údaje o respondentovi:

Pohlaví: žena muž

Nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní střední (bez maturity) střední (s maturitou)
 vyšší odborné vzdělání vysokoškolské

Věk:

- 18 – 30 31 – 45 46 – 55 56 – 65 65 +

Zaměstnání:

- zaměstnanec Kanceláře PS zaměstnanec
 OSVČ student
 důchodce jiné

Politická preference: zaškrtněte pouze jednu možnost

- ČSSD KSČM
 KDU-ČSL ODS
 Strana zelených TOP 09 a Starostové
 Věci veřejné bez politické preference
 jiná politická strana

Dotazovací část:

V následujících otázkách zakroužkujte pouze jedno číslo, kdy 1 znamená „Velmi špatná úroveň“ a 10 „Velmi dobrá úroveň“.

1. Jak vnímáte úroveň vystoupení poslanců v Poslanecké sněmovně **od roku 2010 (6. volební období), vstupem nových politických stran** do Poslanecké sněmovny, a to z **verbální stránky** (prostřednictvím jazyka a řeči)?

Velmi špatná úroveň

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Velmi dobrá úroveň

2. Jak vnímáte úroveň vystoupení poslanců v Poslanecké sněmovně **od roku 2010 (6. volební období), vstupem nových politických stran** do Poslanecké sněmovny, a to **z neverbální stránky** (prostřednictvím gest, mimiky apod.)?

Velmi špatná úroveň
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Velmi dobrá úroveň

3. Jak jste vnímali úroveň vystoupení poslanců v Poslanecké sněmovně **do roku 2010 (5. volební období), před vstupem nových politických stran** do Poslanecké sněmovny, a to **z verbální stránky** (prostřednictvím jazyka a řeči)?

Velmi špatná úroveň
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Velmi dobrá úroveň

4. Jak jste vnímali úroveň vystoupení poslanců v Poslanecké sněmovně **do roku 2010 (5. volební období), před vstupem nových politických stran** do Poslanecké sněmovny, a to **z neverbální stránky** (prostřednictvím gest, mimiky apod.)?

Velmi špatná úroveň
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Velmi dobrá úroveň

5. V čem vidíte hlavní problémy v komunikaci poslanců během jednání Poslanecké sněmovny?

- seřadte od 1 do 9, kdy největší problém je 1 a nejmenší je 9

- Malá účast poslanců na schůzích PS.
- Neúčast předsedy vlády a ostatních členů vlády během interpelací poslanců.
- Používání nespisovných, místy až vulgárních, výrazů.
- Nepozornost vůči řečníkovi.
- Odchylování se od tématu.
- Agresivita projevů.
- Přerušování, zdržování jednání, obstrukce.
- Neodbornost projevů.
- Zpochybňování hlasování.

6. Problémy ve verbální komunikaci (komunikace prostřednictvím jazyka a řeči) poslanců vnímáte zejména v oblastech: - lze zaškrtnout více odpovědí

- žádné nejsou
- používání nespisovného jazyka
- používání cizích výrazů
- používání vulgarismů
- jiné
- agresivně pojatá vystoupení
- špatná artikulace
- špatná větná stavba
- nedokážu zhodnotit

7. Problémy v neverbální komunikaci (komunikace gesty, mimikou apod.) poslanců vnímáte zejména v oblastech: - lze zaškrtnout více odpovědí

- agresivní gestikulace
- nevhodná gestikulace
- nevhodné používání mimiky
- neudržování očního kontaktu
- nedokážu zhodnotit
- jiné

8. Měli by poslanci zkvalitňovat úroveň své komunikace? - zaškrtněte pouze jednu možnost

- Ano, měli by navštěvovat speciální kurzy, nebo samostudiem.
- Ne, toto by si měli poslanci osvojit ještě před příchodem do Poslanecké sněmovny.
- Ne, nepovažuji to za nutné.

9. Ovlivňuje úroveň komunikace poslanců Váš názor na ně v návaznosti na volby do Poslanecké sněmovny? - zaškrtněte pouze jednu možnost

- Ano, ovlivní mou účastí ve volbách.
- Ano, ovlivní můj výběr politické strany či jednotlivých kandidátů.
- Ano, ovlivní můj názor na poslance, ale nesouvisí to s volbami.
- Ne, komunikace poslanců neovlivní mou účast ve volbách.

Děkuji za Váš čas a odpovědi.

Vyplněný dotazník, prosím, vraťte na organizační odbor Kanceláře Poslanecké sněmovny (pí. Bezchlebová).

Příloha C

Přehled tabulek a grafů

Tabulka č. 1 Složení respondentů

Graf č. 1: Vnímání verbální komunikace poslanců v PS

Graf č. 2: Vnímání neverbální komunikace poslanců v PS

Graf č. 3: Hodnocení komunikace podle vzdělání respondentů

Graf č. 4: Hodnocení komunikace podle věkových kategorií

Graf č. 5: Hodnocení komunikace z pohledu politické preference respondentů

Graf č. 6: Problémy komunikace poslanců během jednání Poslanecké sněmovny

Graf č. 7: Srovnání problémů v komunikaci při schůzích PS a při jednání výborů

Graf č. 8: Porovnání mínění poslanců s občany o problémech komunikace při jednání Poslanecké sněmovny

Graf č. 9: Problémy ve verbální komunikaci poslanců z pohledu veřejnosti a zaměstnanců

Graf č. 10: Problémy v neverbální komunikaci poslanců z pohledu veřejnosti a zaměstnanců

Graf č. 11: Zdokonalování komunikačních dovedností poslanců z pohledu poslanců

Graf č. 12: Zdokonalování komunikačních dovedností poslanců – z pohledu zaměstnanců KPS

Graf č. 13: Zdokonalování komunikačních dovedností poslanců – z pohledu veřejnosti

Graf č. 14: Vliv komunikace na účast ve volbách z pohledu zaměstnanců KPS

Graf č. 15: Vliv komunikace na účast ve volbách z pohledu veřejnosti

Příloha D

Seznam použitých zkratek

ČR – Česká republika

KPS – Kancelář Poslanecké sněmovny

PS – Poslanecká sněmovna

PSP – Poslanecká sněmovna Parlamentu